

PUUPUHALTAJIEN RYHMÄSOITTO

Alusta asti yhdessä

Musiikin koulutusohjelma
Muusikko YAMK
Opinnäytetyö
Toukokuu 2009

Marja Lydecken

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma YAMK		Suuntautumisvaihtoehto Muusikko YAMK
Tekijä Marja Lydecken		
Työn nimi Puupuhaltimien ryhmäsoitto; alkeista asti yhdessä		
Työn ohjaaja/ohjaajat Leena Unkari- Virtanen M.Mus./ Marko Puro/ Annamari Pöhlö D.Mus.		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika Toukokuu 2009	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 33 + 13
<p>Marja Lydeckenin opinnäytetyö sisältää pohdintaa soitinvalmennuksesta ja ryhmäopetuksesta sekä alkeistasoisia oppimateriaalia huilu- ja puhallinryhmälle. Olen sovittanut helppoja, tuttuja ja useille lapsille mieluisia kappaleita, joita olen myös käyttänyt työssäni Keravan musiikkiopistossa.</p> <p>Aina tavatessani kollegoita on käyty keskusteluita siitä, ettei tällaista materiaalia ole koottu yksiin kansiin riittävästi, vaikka sitä monet valmistavatkin. Olen käsittänyt, että tällaiselle materiaalille on huutava pula. Monet opettajat halusivat tarjota yhteissoittomahdollisuuden oppilailleen jo soiton alkuvaiheissa. Tämä materiaali on suunniteltu aivan soiton alkuvaiheista eteneväksi. Ensimmäisenä on <i>Makkaralaulu</i> ja vaikeimpana kappaleina ovat <i>Jänöjussin mäenlasku</i> ja <i>Sambalele</i>.</p> <p>Kaikille soittimille on kirjoitettu melodian lisäksi erilaisia säestäviä stemmoja. Useimmat sovitusten stemmat on suunniteltu harjoitettaviksi etydin tapaan. Harjoitettavina seikkoina ovat musiikin alkeisasiat. Sovitukset on osin valmistettu keskustelemalla muiden soitinten opettajien kanssa. Kollegat Keravan musiikkiopistossa Tiina Ceker, Anni Ollila ja Outi Vinkki ovat olleet tässä suureksi avuksi. Soitonopettajien välinen yhteistyö on havaittu tämän opinnäytetyön valmistamisen aikana erittäin hedelmälliseksi. Oppimateriaali on osin valmistettu yhdessä, osin sovituspöytäni Mauri Viitalan ja Marko Puron avustuksella. Materiaalia on jo testattu Keravan musiikkiopistossa, jossa kehitetään aktiivisesti sekä soitinvalmennusta että ryhmäsoittotapoja.</p> <p>Opinnäytteen raporttiosaan on koottu kyseisten kollegojen kanssa yhteistyössä valmistettu tietopaketti puupuhaltimien alkeisasioita auttamaan opettajia ohjaamaan ryhmätoimintaa siten, että ryhmässä soittaa myös muita kuin oman soittimen oppilaita. Kirjoitus sisältää myös muutamia vinkkejä sovittamista varten, johon kirjoittaja haluaa kaikkia halukkaita rohkaista.</p> <p>Lisäksi raportti sisältää joitakin lämmittely- ja tutustumisleikkejä. Niiden tiedetään tukevan sekä keskittymistä soittotuntiin että ryhmäytymistä, joka on useimpien soitinharrastajien motivaation ylläpitäjänä korvaamaton. Näiden leikkien avulla opetetaan oppilaista rentoja, kehonsa tuntevia ja hallitsevia soittajia.</p> <p>Materiaalia voidaan käyttää musiikkiopistojen valmennusopetuksen ohella muussa alkeisopetuksessa sekä yksityistunneilla että ryhmäopetuksessa ja lisäksi piano-oppilaat saavat niistä materiaalia vapaan säestyksen harjoittamiseen. Koulujen musiikkiluokkien opettajat voivat myös käyttää sovituksia luokkaorkestereissa. Lisäksi toivon ja oletan, ettei mikään estä ihailemiani aikuisharrastajia soittamasta näitä kappaleita omien lastensa/lastenlastensa/ kummilasten/ naapurien/ tuttavien/ ystävien lasten taikka toistensa kanssa.</p>		
Teos/Esitys/Produktio		
Säilytyspaikka Metropolian kirjasto, Ruoholahti		
Avainsanat Huilu, soitinvalmennus, yhteissoitto, puupuhaltimet.		

Master's Degree Programme in Music		Specialisation Music Performance
Author Marja Lydecken		
Title Woodwinds together		
Tutor(s) Leena Unkari-Virtanen, M.Mus; Marko Puro, Annamari Pöhlö, D.Mus.		
Type of Work Master´s Thesis	Date May 2009	Number of pages + appendices
<p>This study surveys the possibilities of introductory instrument training and ensemble training as well as of elementary material for flute and woodwind. I have made arrangements of some easy, well-known pieces, which children love and which I have used with my pupils.</p> <p>After consulting my colleagues I have come to understand that this kind of material is not generally available, although many of my colleagues have prepared some material by themselves. I have come to the conclusion that such material is greatly needed. Most teachers would like to offer their pupils an opportunity to play together from the very beginning, and this is what my material is about. It begins with a very basic song, <i>Makkaralaulu</i>, and ends up with the more demanding pieces like <i>Jänöjussin mäenlasku</i> and <i>Sambalele</i>.</p> <p>The arrangements include the basic melody and different kinds accompanying parts for every instruments in the ensemble. Most of accompanying parts can be rehearsed as studies. The focus is on the elementary musical elements. Some of the arrangements are prepared after consulting teachers of other wind instruments. My colleagues in Kerava Music School, <i>Tiina Ceker</i>, <i>Anni Ollila</i> and <i>Outi Vinkki</i> have been of great help here. The co-operation between teachers has proven to be of great importance in making material like this. The material has also gained much from consulting my own teachers in arrangement <i>Mauri Viitala</i> and <i>Marko Puro</i>. The arrangements have been tested in Kerava Music School, where we have an ongoing project of developing introductory instrumental training and methods in ensemble training. The summary of this study includes the basic information of woodwinds helping teachers to conduct ensemble work with different instruments, including those one does not teach by herself. There are some hints how the instrument teachers might be encouraged to begin their own arranging work.</p> <p>Tere are also some warm-up and getting-to-know hints in the study. They are known to create concentration and group-feeling, which are of great importance in sustaining the pupils´ motivation. These activities help pupils to relax and get to know and control their body.</p> <p>This material can be used both in the introductory instrument training and in the ensemble training. It also provides material for the piano, especially for the pupils training free accompaniment.. The arrangements are suitable for school orchestras as well. I also believe that this material gives a great opportunity for adults to play together with their children/ grandchildren /good-children /neighbors /friends /children of their friends and each other.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage Metropolia University of Applied Sciences / Ruoholahti		
Keywords Flute, Woodwinds, Ensemble		

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	3
1.1 Työstäni yleisesti	3
1.2 Omat evääni.....	4
2 SOITINVALMENNUS	5
2.1 Miksi soitinvalmennus?	5
2.2 Soitinvalmennuksen kuvaus.....	6
2.3 Soitinvalmennus oppilasvalintana	7
2.4 Tavoitteet.....	8
2.5 Ryhmäsoitto soitinvalmennuksessa.....	8
2.6 Case Kerava	9
2.7 Oma työtapa	10
2.8 Kokeiluehdotus lukuvuodelle 2009 - 2010 Keravan musiikkiopiston soitinvalmennuksessa:	11
3 EVÄSPAKETTI ALKEISPUHALTAJIA OPETTAVIEN KÄYTTÖÖN.....	12
3.1 Tietoa puupuhaltimien alkeista.....	12
3.1.1 Huilutietoa ohjaajalle joka ei itse ole huilisti:	12
3.1.2 Ohjeita aloittelijaoboistin ohjaajalle	14
3.1.3 Ohjeita aloittelevan klarinetistin ohjaajalle.....	14
3.1.4 Ohjeita aloittelevan fagotistin ohjaajalle	15
3.2 Tausta-ajatuksia alkeisryhmän ohjaamisesta	16
3.2.1 Yhteissoitto on tärkeää.....	16
3.2.2 Harjoituskäytännöt	16
3.3 Tietoa sovittamisesta alkeisryhmälle.....	18
3.4 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	20
3.5 Oppilaan vanhemman näkökulma	21
3.6 Tutustumis- ja lämmittelyleikkejä	21
3.6.2 Lämmittelyitä	22
3.6.3 Hengitysharjoituksia.....	23

3.7 Sovitusten esittelyä.....	24
4 POHDINTA	29
4.1 Mitä ajatuksia on herännyt työtä tehdessäni?.....	29
4.2 Miten työ muuttui matkalla?.....	29
4.3 "Ryhmätunnilla kuultua"	30
4.4 Miten oppilaitoksissa voitaisiin kehittää ryhmäsoittoa alkeisoppilaiden hyväksi?	30
4.5 Lukuvuoden mittainen YAMK retki kohdallani:	31
4.6 Lopuksi vielä pieni "ylimääräinen" tarina.....	31

1 JOHDANTO

1.1 Työstäni yleisesti

YAMK Opinnäytetyöni aiheena on puupuhallinoppilaiden ryhmäsoitto alkeistasolla ja se muodostuu kolmesta osasta:

1) Käsillä oleva kirjallinen raporttiosa, jossa kirjoitan soitinvalmennuksesta ja sen oppisisällöistä (luku 2), valotan yhteissoiton hyötyjä sekä käyttämiäni työtapoja, kerron sovittamisesta ja esittelen nuottivihkoon tekemiäni alkeissoittajille sopivia sovituksia, (luku 3). Olen kirjannut muistiin tuttuja tutustumisleikkejä ja lämmittelyharjoituksia (luku 3.5). Lisäksi kuvailen vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tärkeänä osana tähän liittyy oppilaan vanhemman näkökulma (luku 3.6 ja 3.7).

2) Nuottivihko " Helposti Upeesti Yhdessä", johon olen koonnut sovittamiani alkeiskappaleita puupuhallin- ja huiluryhmälle. Tämä nuottivihko tullaan julkaisemaan kokonaisuudessaan kesän 2009 aikana yleiseen levitykseen.

3) Puhpil- ryhmän esitys Metropolian salissa pidetyssä Pedagogien juhlakonsertissa 25.4 2009. Konsertin ohjelma Puhpil- yhtyeen osalta löytyy liitteistä.

Tavoitteenani on rohkaista soitonopettajia tarjoamaan ryhmäsoittoa jo alkeistasolla sekä sovittamaan itse materiaalia tähän käyttöön. Tiedän useiden huilunsoitonopettajien pitävän huiluryhmiä, ryhmäsoittohan kuuluu monien metodien käytäntöihin olennaisesti. Toimintaa voi laajentaa siten, että mukaan otetaan muidenkin soittimien oppilaita. Näin saadaan ääniala ja sointimaailma laajenemaan ja mahdollistetaan yhteissoiton ilo myös niiden soittimien oppilaille, joita on opistoissa usein vähän.

Uskon vakaasti, että jokaisen ryhmäopetuksesta innostuneen soitonopettajan on mahdollista itse oppia sovittamaan kappaleita sekä omille oppilailleen että muiden soitinten soittajille. Edellytyksenä on vain tahto tehdä materiaalit itse ja tietty määrä tietoutta käsillä olevien soitinten alkeisasioista ja äänenkuljetussäännöistä. Hyvään tulokseen päästään, mikäli on mahdollista sopia opettajien kesken sovitusten sisältämistä yksityiskohdista. Näin voidaan valita harjoitettavat kappaleet oppilaille mielekkäiksi ja saada kaikille soittajille oman tasoista harjoiteltavaa sekä "täsmäharjoituksia" soiton oppimisen avuksi.

Luku 3 on nimetty Eväspaketiksi ja se on jaettu seuraavien otsikoiden alle:

Tietoa puupuhaltimien alkeista ryhmän ohjaajalle 3.1

Tietoa ryhmän ohjaamisesta 3.2

Tietoa sovittamisesta 3.3

Oppilaiden vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö 3.4

Tutustumis- ja lämmittelyleikkejä 3.5

Sovitusten esittelyä 3.6

Tämä työtapa kannustaa siis yhteistyöhön kollegojen ja oppilaitten vanhempien kanssa. Opettajat voivat suunnitella yhdessä stemmoja tarpeen mukaan eri soittimia soittavien soittokavereiden tai sisarusten käyttöön. Stemmat on yhteistyönä räätälöity jokaiselle oppilaalle erikseen ajatellen niitä teknisiä valmiuksia ja työn alla olevia asioita, joita kullakin oppilaalla milloinkin on.

Pääsääntöisesti materiaalin valmistus tapahtuu siten, että kysyn oboe-, klarinetti- ja fagottiopettajilta heidän oppilaittensa käyttämät sävelet ja muut huomioon otettavat seikat. Valitsemme kappaleita, jotka sovitan ja kirjoitan partituuriksi. Ideana on, että sovitukseen sisällytetään joitakin kaikille tärkeitä musiikillisia asioita, esimerkiksi staccato/legato. Sovitus tarkastetaan yhdessä ja korjausten jälkeen jaetaan oppilaille läksykappaleiksi. Muutaman viikon kuluttua olemme aloittaneet yhteiset harjoitukset ja päässeet esittämäänkin työn tuloksia opiston järjestämissä konserteissa vanhainkodeissa. Näitä projekteja on ollut kuluvana lukuvuonna neljä. Esityksissä olemme kuulleet myös soolokappaleita jokaiselta soittimelta. Monellekin tuttu asia lienee, että tällaisessa tilanteessa oppilas oppii esiintymistaitoja aivan luontevasti, kun esiintymään mennään yhdessä soittokavereiden kanssa.

Yhteistyön hedelmänä tässä opinnäytetyössä on puupuhaltimien alkeista kertova osa, luku 3.1, joka on kirjoitettu yhdessä Keravan musiikkiopiston puupuhallinopettajien kanssa. Kirjoitukset käsittelevät alkeispuhaltajan äänialaa, sovituksissa käytettäviä säveliä, vältettäviä säveliä tai intervaleja, soittoasentoja ja muuta tarpeellista tietoa. Toivon ja oletan niistä olevan apua oppilasmateriaalin sovittajalle.

Tiina Ceker, Anni Ollila ja Outi Vinkki, teille kiitokseni kaikesta yhteisestä! Olen saanut hyviä eväitä ja yhdessä tekemämme työ on jo nyt saanut aikaan paljon iloa oppilaille ja heidän opettajilleen.

Kiitän myös sovitusopettajiani Marko Puroa ja Mauri Viitalaa korvaamattomasta avusta.

1.2 Omat eväät

Olen aloittanut huilunsoiton musiikkiluokkalaisena, kymmenvuotiaana, yli viiden vuoden odotuksen jälkeen. Siihen aikaan ei ollut tarjolla käyrähuilua, jonka avulla soittamisen olisi voinut aloittaa ihan pienenä, vaan oli odotettava käsivarsien kasvamista kunnes huiluolettajalta saatiin lupa hankkia huilu ja aloittaa soittoharrastus. Huilua odotellessani soitin pianoa ja osallistuin valmennusopetukseen, jossa opin musiikin perusasioita ja nokkahuilun soittoa. Vantaan musiikkiopistossa sain paljon yhteissoittokokemusta erilaisissa orkestereissa ja yhtyeissä. Kesäisin sain käydä leireillä, joissa oli mahdollisuus soittaa myös suurissa orkestereissa kamarimusiisoinnin lisäksi. Yhteissoitto on ollut luonteva osa soittamistani. Missään tai kenenkään tapauksessa en soisi, että soiton harrastaminen rajoittuisi pelkästään soittotunneilla käymiseen ja kotona harjoitteluun, jonka jälkeen opittu kappale esitetään konsertissa tai tutkinnossa. Soittoharrastukseen tulee aina liittyä sosiaalinen elämä, ainakin se täytyy mahdollistaa opettajan toimesta.

Opinnäytetyön esivalmistelut on aloitettu jo vuonna 1979, kun opetin Vantaalla ensimmäisiä oppilaitani, jotka soittivat musiikkiluokalla. Oppitunnit pidettiin välillä 4 oppilaan ryhmälle, ja oli luontevaa ja hyvä asia työrauhankin kannalta, että oppilaat soittivat yhtä aikaa. Sovitin silloin ainakin *Bella Bambinan*, josta oppilaat pitivät kovasti ja

jaksoivat harjoitella tosi innokkaasti. Opetukseeni on sen jälkeen aina kuulunut jonkin verran ryhmäsoittoa.

Kesäisin olen opettanut myös vuosittain järjestetyllä Kotimusiikkiviikolla Järvenpään Seurakuntaopistolla, jolloin oppilaani ovat olleet hyvin eri-ikäisiä ja -tasoisia soittajia. Kun olen halunnut kaikkien oppilaiden soittavan yhdessä, olen tehnyt joitakin sovituksia. Myös eri soitinta soittavat oppilaitten ystävät tai sisarukset ovat luoneet tarpeen tehdä nuotteja vaikkapa perhejuhlissa esitettyä ohjelmaa varten.

Myös viimeisten vuosien ajan Keravan Musiikkiopistossa työtapaani on kuulunut alkeishuiluryhmän opettaminen. Huiluryhmän soittajat ovat olleet omia oppilaitani, ja ryhmässä on harjoiteltu samoja kappaleita kuin omilla soittotunneillakin. Oppilaat opiskelevat joko soitinvalmennuksessa tai perusopetuksessa. Sovitusideani on, että stemmat harjoittavat aina jotakin soiton osa-aluetta ja jokainen soittaja tulee harjoitelleeksi jokaisen stemman etydin tapaan. Ryhmäsoitto on rikastunut, kun olemme saaneet muitakin soittimia mukaan; oboen, klarinetin ja fagotin. Paitsi että oppilaat ovat saaneet soittokavereita, olen itse saanut opettajakavereita.

Näiden innostavien kokemusten kautta ja tämän opinnäytetyön tuloksena esitän uutta työtapaa: luodaan vuodeksi oppimateriaali aloittaville puupuhallinsoittajille, jotka saisivat omien oppituntiansa lisäksi viikoittaisen yhteissoittotunnin. Ks. luku 2.7.

2 SOITINVALMENNUS

2.1 Miksi soitinvalmennus?

Soitinvalmennus valmentaa oppilasta perusopetuksen tavoitteelliseen opiskeluun ja antaa hänelle näkemyksen omasta halukkuudestaan ryhtyä soiton harrastajaksi. Se myös mahdollistaa soittimeen ja tavoitteelliseen soittoharrastukseen tutustumisen musiikkiopistossa.

Mikäli lapsi ei ole vielä päättänyt soitinvalintaansa, on mahdollista opiskella Karuselliopetuksessa, jossa tutustutaan muutamaankin eri soittimeen. Soitinvalmennuksessa soitetaan vain yhtä soitinta, ja opetus voi lapsen tarpeista riippuen olla jo ihan tavallista soitonopetusta. Tästä mainiosta tavasta on varmasti eri puolilla hiukan erilaisia versioita.

Valmennusopetus on luonnollinen jatke musiikkileikkikoululle ja oivallinen tapa muillekin lapsille, jotka haluavat soittaa tiettyä soitinta, mutteivät vielä ehkä ole kypsiä sitoutumaan perusopetuksessa vaadittavaan tavoitteellisuuteen, taikka eivät yksinkertaisesti mahdu perusopetuksen oppilasmäärään. Valmennusopetus on mahdollista suunnitella sellaiseksi, että osa tunneista käytetään musiikin perusteisiin tutustumiseen, osa tunneista soittotunteihin. Yhteissoitto sopii hyvin opetuskäytäntöihin, samoin kuin konserttikäynnit. Lapsen tulee saada laaja käsitys siitä mitä kaikkea opitaan ja saadaan kokea harrastamalla musiikkia.

Monesti soitinvalmennukseen ohjaututaan musiikkiopiston musiikkileikkikoulusta. Tällöin monilla lapsilla on jo halu alkaa soittaa ja harrastaa musiikkia. Useiden oppilaiden kohdalla musiikkileikkikoulu on jo valmistanut lasta monin eri tavoin soitinvalmennukseen. Aivan yhtä hyvin lapsi voi aloittaa valmennusopetuksessa ilman että on mitenkään siihen valmistautunut. Toki on luontevaa, että vanhemmat tarjoavat lapselle mahdollisuuden tutustua harrastukseen, vaikkei lapsi itse osaisi sitä aktiivisesti halutakaan. Lapsilla on joka tapauksessa erilaisia valmiuksia ja tarpeita, olivat sitten musiikkileikkikoulun käyneitä tai eivät.

Mielestäni vanhempien mukanaolo soittoharrastuksen tukijoina vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten paljon pieni soittaja valmennusvuodesta hyötyy. Mikäli soittoharrastus mielletään koko perheelle tärkeäksi, se antaa perheen jäsenille yhteistä iloa ja sisältöä elämään. Musiikkiharrastus on parhaimmillaan perhettä yhdistävää ja ilahduttavaa touhua. Perheen tuki pienelle soittajalle nostaa itsetuntoa ja auttaa sisäistämään soittaja-identiteetin, sikäli kuin siitä aivan alkutaipaleella puhutaan. Lisäksi vanhempien läsnäolo ja tuki vaikuttaa psyko-fyysisesti lapsen motoristen taitojen kehitykseen.

Kuten Kodaly- pedagogit painottavat, soitto- tai lauluharrastuksen tulee tarjota sosiaalisesti, emotionaalisesti ja älyllisesti tyydyttävää toimintaa. (Jaana Laasonen; julkaisematon luento 2009) Mikäli lapselle voidaan lisäksi tarjota muiden lasten ryhmä, jossa tämä kehitys tapahtuu, on hänellä mahdollisimman suotuisat olosuhteet päästä musiikin maailmaan luontevasti ja saada eväät koko elämän kestäväksi musiikkiharrastuksen alkamiseksi.

2.2 Soitinvalmennuksen kuvaus

Soitinvalmennusta voisi verrata esikouluun ennen varsinaista koulun alkua. Esikoulussa opitaan ihan samoja asioita kuin koulussa; oppimistaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä rohkaistutaan ja kypsytään. Näiden taitojen harjoittamista jatketaan koulussa ja jokainen oppilas oppii ja kehittyy omaan tahtiinsa. Aivan samoin soitinvalmennuksessa valmentaudutaan soitonoppimiseen. Minkä tahansa uuden taidon opettelu on lapselle suuri seikkailu, johon he suhtautuvat eri tavoin; toiset uteliaina ja innokkaina, toiset arempina ja hiljaisempina.

Aivan valmennusopetuksen aluksi opettaja ohjaa ryhmän jäsenten tutustumisen toisiinsa sekä oppilaan tutustumisen huiluun. Opettajan työtavoista riippuen oppitilanteessa on erilainen määrä ihmisiä.

Ensimmäisinä asioina huilunsoitossa opetellaan seisoma-asentoa, soittohengitystä ja äänen puhaltamista suukappaleesta. Kielellä tehdään rytmejä puhaltuen suukappaleeseen. Opetellaan kokoamaan huilu ja löytämään käsien ja sormien asennot. Sen jälkeen ollaan valmiita oppimaan eri sävelten otteita. Soittimesta huolehtiminen opetellaan heti kun otetaan soitin ensi kertaa käteen. Soitonopetus ei tässä mielessä ole erilaista valmennusopetuksessa tai muussa systeemissä. Opettajilla on omat metodinsa ja tapansa, jonka mukaan edetään lapsen oppimisnopeutta kunnioittaen. Oppimateriaalina eli soittoharjoituksina ja kappaleina voidaan käyttää musiikkileikkikoulusta tuttuja lauluja, kansanlauluja, lastenlauluja ja muuta musiikkia, joka mielellään on lapselle ennalta tuttua. Suomessa käytetään loistavia huilukouluja, jotka sopivat eri-ikäisille aloittelijoille hyvin.

Kappaleissa kannattaa viivähtää niin kauan, että lapsi osaa soittaa niitä kauniisti ja saa iloa etenemisestään. Suzuki-metodinkin viisas periaate etenemisestä koskien on: pysähtymättä ja kiirehtimättä. Kappaleita otetaan aika-ajoin myös uudestaan soitettavaksi, näin oppilas oppii toteamaan oman etenemisensä siitä, kuinka paljon helpompi tämä kappale onkaan nyt, vaikka se tuntuikin aluksi hankalalta. Soittamiseen kannattaa sisällyttää ilman nuottia soittamista, jolloin soivan tuloksen kuuntelulle jää kapasiteettia paremmin kuin nuotista lukien ja lapset oppivat huomaamaan, etteivät soita nuotteja vaan musiikkia.

Esiintyminen on hyvä aloittaa jo soittoharrastuksen alkuaikoina, näin lapsi oppii kokemalla, että esiintyminen on luonnollinen ja hauska asia soittamisessa. Toisten oppilaiden esitysten seuraaminen musiikkiopiston oppilasilloissa ja konserteissa on myös hyvä opetella jo ensimmäisenä vuonna. Lapsi oppii näkemään mitä harrastus tuo mukanaan, saa kokeneemmilta soittajilta mallia ja intoa omaan harjoitteluun.

Ainakin seuraaviin seikkoihin kiinnitetään huomiota soitinvalmennuksessa:
 Äänentuottaminen, hengitys/ puhallus ja huuliote. Kieli antaa musiikille kielen erilaisilla artikulaatiotavoilla. Opitaan sormien ja käsien asennot sekä ergonomia-asiat lämmittelyineen ja venytyksineen. Musiikin pulssi eli syke ja muita musiikin perusteita sisällytetään opetukseen. Nuotinluku/ korvakuulolta soittaminen. Fraseeraus ja musikaalinen soittotapa, eli nyansointi, tempot, elävyys. Intonaation, balanssin ja harmonian kuunteluun tottuminen. Harjoituskäytännöt ja ryhmäkuri, ryhmäytyminen. Esiintymiseen tutustuminen. Kotiläksyistä, soittimesta ja nuoteista huolehtiminen.

Tätä listaa ei kukaan opi vuodessa eikä kahdessa, vaan tarkoituksena on ottaa pienin erin asioita esille. Tapani on keskittyä viikon ajan johonkin tiettyyn asiaan: välillä voin tehdä jokaisen oppilaan kanssa ääniharjoituksia, joskus on kieliviikko ja joskus opetan kotiharjoittelua. Kun opetan samaa asiaa jokaiselle oppilaalle, on mukava vielä ryhmätunnillakin opetella samaa asiaa koko ryhmän kesken.

2.3 Soitinvalmennus oppilasvalintana

Vuoden tutustumisen ja ohjatun soitonopiskelun aikana oppilas saa käsityksen halukkuudestaan jatkaa soittoa ja opettaja saa näkemyksen lapsesta, joko olisi aika siirtää oppilas perusopetuksen piiriin. Oppilas voidaan opettajan suosituksen perusteella siirtää musiikkiopiston perusopetukseen, mikäli opistossa on vapaita paikkoja. Tätä kutsutaan nimellä *Laajennettu oppilasvalinta*.

Valmennusopetusvuoden aikana lapselle voi myös käydä selväksi, ettei soittaminen ja musiikin harrastaminen ole "hänen juttunsa". Silloin on ihan hyvä antaa lapselle mahdollisuus tutustua johonkin muuhun hänelle mieluisaan harrastukseen ja antaa ajan kuluu; ehkäpä tämä lapsi myöhemmin palaa musiikin pariin saatuaan nyt ihan positiivisen käsityksen siitä mitä se pitää sisällään.

2.4Tavoitteet

Sanaleikkinä voidaan todeta, että soitinvalmennuksen tavoitteena on tavoittaa musiikista innostuneita lapsia ja näyttää heille käytännössä, kuinka ihanaa soittaminen on. Soitinvalmennus pyrkii lisäämään lapsen valmiuksia pitkäjänteiseen musiikin harrastamiseen ja oppimiseen. Vuoden aikana innostuneimmat oppilaat jo oppivat monia soiton perusasioita ja pääsevät ”jyvälle” harrastuksesta. Yksilö- ja ryhmäopetuksen tavoitteet ovat pitkälti samat, luonnollisestikaan yksilötunnilla ei pyritä ryhmäytymiseen taikka balanssin opetteluun. Opetuksen tavoitteet ovat jokaisen oppilaan kohdalla hyvin erilaiset. Opetusta voidaan antaa joko aivan tavallisena soitonopetuksena, tai sitten musiikkileikkikoulun jatkeena, ”esikouluna”, jolloin soittotunneilla tavallista enemmän opetellaan musiikin perusasioita mm. taputtamalla, tititoimalla, marssimalla ja laulamalla, jolloin soiton oppiminen etenee hitaammin. Valmennusvuoden aikana järjestetty yhteissoitto tarjoaa mahdollisuuden muovata opetuskäytäntöjä oppilaan tarpeiden ja opettajan työtapojen mukaiseksi. Opettajalla on hyvä tilaisuus antaa oppilaalle alkusysäys sekä soittimen hallintaan liittyvissä asioissa että musiikin perusteissa sekä tutustuttaa oppilas musiikin harrastamiseen. Kotiharjoittelu liitettynä säännölliseen tunneilla käymiseen, ryhmäsoitto, soittimesta ja nuoteista huolehtiminen, konserttien seuraaminen ja mahdollisesti niissä esiintyminen tulevat rutiineiksi pikkuhiljaa, ja niiden opettelu on hyvä aloittaa jo valmennusvuoden aikana, toki kevyellä otteella ja oppilaan kehitystason huomioiden.

2.5Ryhmäsoitto soitinvalmennuksessa

Useat oppilaat, jotka ovat jo osallistuneet musiikkileikkikoulun opetukseen, ovat tottuneet ryhmätyöskentelyyn ja saattavat tuntea itsensä jollakin tapaa orvoiksi ollessaan soittotilanteessa opettajan kanssa kahdestaan. Toki useimmat lapset tulevat tunneille ihan iloisina ja vapautuneina, mutteivät aivan kaikki. Hyvin harva lapsi haluaa mieluummin opetella soittoa pelkästään opettajan kanssa kahden ilman yhteissoittoa. Toiset lapset voivat kokea joutuvansa liiallisenkin huomion kohteeksi.

Musiikkileikkikoulussa saadut musiikkikokemukset ovat olleet ryhmän aikaansaamia lauluja ja soittoja, jotka kuulostavat korvaan valmiilta ja kokonaisilta. Kun sitten soitetaan jotakin soitinta yksin tai kaksin opettajan kanssa, on soiva tulos ilman muuta ”kalpeampi”. Vaikka oppilas osaisi soittaa vasta yhden tai kaksi säveltä soittimellaan, saa hän sillä aikaan ryhmässä jo kelpo tuloksen! Tämä seikka voisi rohkaista opettajia soitattamaan oppilaita ryhmissä. Yhdessä soittaminen on lapselle paitsi innostavaa ja motivaatiota ylläpitävää, myös lasta kasvattavaa ja soittotaitoa monipuolisesti tukevaa toimintaa.

Harjoituskäytännöt ja ryhmäkuri opitaan jo soiton alkuvaiheessa. On mukavaa kun oppilaat tietävät, että harjoitukseen tullaan ajoissa ja siellä keskitytään harjoittelemaan yhteisiä läksyjä. Ryhmäkuriin ei tarvitse olla ikävä asia. On hienoa nähdä, kuinka oppilaat nauttivat keskittyneinä musiikista ja oppimisesta.

Monet musiikin perusasiat opitaan käytännössä luonnollisesti. Yhteissoiton avulla opettaja opettaa soittajalle samoja asioita kuin omilla soittotunneillakin. Tehdään lämmittelyharjoituksia, harjoitellaan ääntä, kielitystä, asentoja, sormituksia, interalleja, legato- ja staccato soittoa, nyansointia, fraseerausta, erilaisia rytmiasioita, pulssia, toisen

kuuntelua, intonaatiota ja balanssia sekä harmonioitten kuuntelua, joiden omaksuminen ryhmän avulla on jopa tehokkaampaa verraten opettajan kanssa kahden soittamiseen.

Esimerkiksi erilaisten artikulaatiotapojen opettelu ryhmätunneilla on todella tehokasta. Kokeilemme ensin erilaisia tapoja aloittaa ja lopettaa sävel. Soitamme harjoittelun alla olevaa kappaletta ja vertailemme erilaisia artikulaatioita. Ero on todella huomattava, kun soittajia on monta.

Samoin intonaation kuuntelu on ryhmässä paitsi tärkeää, myös helppoa. Soitetaan kaikki samaa säveltä, muutetaan sitä matalaksi ja korkeaksi, ja motivoidutaan tarkkaan kuunteluun sekä opitaan sitä. Myöhemmin soitetaan intervaleja ja sointuja ja korjataan niiden sävelpuhtautta. Tämäkin on taito, jota kannattaa opetella soiton alusta asti, ja sen taidon oppiminen on lapselle perustellumpaa ryhmässä kuin yksin soittaessa.

Ryhmätunneilla on myös hauskeampi tehdä useita toistoja vaikkapa uuden sävelen sormituksen kanssa. Voidaan keksiä harjoitteita, joiden avulla työ tuntuu leikiltä. Näitä toki tehdään omillakin soittotunneilla, mutta onko se yhtä hauskaa? Ryhmässä saavutetaan sekä hauskuus että tehokkuus.

Tunneilla soitetaan ahkerasti. Ihan hyvä motto onkin: Vähemmän puhetta, enemmän soittoa.

2.6 Case Kerava

Keravan musiikkiopisto on perustettu vuonna 1978, lakisääteisyys on saatu vuonna 1993. Musiikkiopiston ylläpitäjä on Keravan Musiikkiopistoyhdistys ry.

Lukuvuonna 2008–2009 oppilaita 1265, opettajia 52.

Huiluoppilaita on yhteensä 42, joista valmennusoppilaita 3 ja soitinpajaopetuksessa 5. Oboeoppilaita on 5, kaikki opiskelevat perusopetuksessa. Klarinettioppilaita on yhteensä 28, joista valmennusopetuksessa 3 ja soitinpajaopetuksessa 9. Fagottioppilaita on 3, kaikki opiskelevat perusopetuksessa.

Perusopetuksen laajan oppimäärän ohella Keravan musiikkiopisto tarjoaa (puupuhallin)soittajille seuraavia tapoja harrastaa soittoa:

1. Valmennusopetus:

Valmennusopetus jakautuu opetukseen pienryhmässä (2-4 oppilasta) tai suurryhmässä (yli 5 oppilasta) ja siihen hakeudutaan ilmoittautumisen perusteella. Soitinvalmennuksesta oppilas voi siirtyä perusopetukseen opettajan suosituksella (laajennettu oppilasvalinta). Soitinvalmennuksen soittimina ovat jousisoittimet, puupuhallimet, vaskisoittimet sekä bändisoittimet, piano, harmonikka, kitara, kantele ja laulu. Musiikkiopistolta saa vuokrata melkein kaikkia soittimia valmennusopetukseen yhdeksi lukuvuodeksi. Jokainen opettaja voi käyttää omia itselle ja oppilaalle sopivia työtapojaan sekä muodostaa oppilaistaan ryhmiä tarpeen mukaan.

2. Pajaopetus:

Pajaopetus jakautuu soitinpajaan ja musapajaan. Soitinpajaan siirrytään soitinvalmennuksesta tai siihen voi ilmoittautua muualla soitto-opintonsa aloittanut oppilas. Soitinpajasta oppilas voidaan siirtää perusopetukseen opettajan suosituksesta (laajennettu oppilasvalinta).

Soitinpaja-opetukseen kuuluu: soitinvalmennuksen jatko, ohjelmistontuntemusta, konserttikuuntelua, kamarimusiikkia, improvisointia.

Musapajat: laulu-, kansanmusiikki-, rumpusetti-, sävellyspajat.

(Keravan musiikkiopiston opetustarjotin v 2008)

Keravan musiikkiopiston työnäky "Musiikki kuuluu kaikille" merkitsee, että musiikinopetus tavoittaa koko päivähoitoikäluokan. Musiikista innostuneille lapsille tarjotaan musiikkileikkikoulun jälkeen mahdollisuutta tutustua soittimiin ja tavoitteelliseen opiskeluun musiikkiopistossa.

Keravan musiikkiopistossa kehitetään soitinvalmennusta ja soitinpajatoimintaa. Tiedän tehtävän olevan tärkeän, jotta saadaan keskittymiskykyiset, innokkaat ja perustaidot omaavat lapset heti musiikkileikkikoulun jälkeen aloittamaan soittoharrastusta. Soiton alkeet opitaan ikään kuin musiikkileikkikoulun jatkeena, tutuilla lauluilla ja osin jopa tuttujen kavereiden kanssa. Valmennusopetus tähtää taiteen perusopetuksen laajaan oppimäärään perustason opetuksessa.

2.7 Oma työtapa

Opettajille kehittyä ajan myötä omia työtapoja, joissa he käyttävät esim. omaa erikoisosaamistaan ja toteuttavat omaa ammatillisuuttaan eri tavoin. Itse olen soitattanut oppilaitani ryhmissä jo 30 vuotta. Olen löytänyt muiden tekemiä sovituksia ja myös opetellut itse sovittamaan kappaleita, koska olen halunnut antaa eritasoisille oppilailleni mahdollisuuden soittaa samassa ryhmässä. Olen vakuuttunut siitä, että yhteissoittomahdollisuuden antaminen jo varhaisvaiheessa antaa soittajalle hyviä eväitä tulevaa soittopolkua varten. Oppilaat saavat huiluryhmässä aivan samaa opetusta kuin yksityistunneillaankin, ja oppivat samalla sellaisia asioita, joita ei yksin opettajan kanssa soittaessa voi oppia. Näitä ovat balanssi, sosiaaliset taidot, ryhmäsoiton ilo, monet intonaatioon liittyvät seikat, keikkailun hauskuus sekä oman soiton sovittaminen muiden soittajien tempoon ja volyyymiin.

Monen pienen soittajan suhdetta soittamiseen helpottaa yhdessä tekeminen, silloin oma soitto saa oikeat realistiset mittasuhteet eikä olekaan niin valtavan kontrollin ja huomion keskipisteessä, vaan tärkeimmäksi asiaksi muodostuu musiikin tekeminen.

Useimmat oppilaani soittavat säännöllisesti huiluryhmässä ja projektiluonteisesti myös puupuhallinryhmässä, jonka parissa me opettajat teemme yhteistyötä. Keikkailemme paljon vanhainkodeissa, koska mielestäni on tärkeää, että lapsi oppii näkemään sen ilon ja virkistyksen, jonka hänen työpanoksensa vanhusväelle antaa. Myös päiväkodeissa

esiintyminen on mielekästä, koska siellä voimme soitinesittelymielessä näyttää, kuinka ihanaa soittaminen on.

2.8 Kokeiluehdotus lukuvuodelle 2009 - 2010 Keravan musiikkiopiston soitinvalmennuksessa:

Valmennusoppilaista muodostetaan puupuhallinryhmä. Ryhmään voidaan ottaa kaikki soittonsa aloittavat puupuhallinsoittajat. (Viime syksynä aloittaneet, tänä vuonna kausiluonteisesti toteutetussa kokeilussa mukana soittaneet voisivat jatkaa omana ryhmänään.)

Opettajat sopivat saman opetuspäivän ja – paikan; esimerkiksi kuluvan vuoden tapaan maanantaisin Sompion koululla. He voivat tehdä yhteistyötä sekä ryhmän vetämisessä että sovitusten valmistamisessa, jotta saadaan soittajille ”räätälöidyt” sovitukset. Ryhmän soittajat käyvät samana päivänä soitotunnilla ja ryhmässä mikäli mahdollista.

Valmistellaan koko lukuvuodeksi materiaalipaketti, jonka lähtökohtia ovat:

Aloitetaan yhden, kahden ja kolmen sävelen kappaleista. Kappaleet vaikeutuvat vähitellen siten, että ne pyritään pitämään riittävän helppoina ja haastavina. Suunnitelmaa voidaan tarkentaa tai muuttaa tarpeen mukaan.

Ryhmässä voidaan opettaa myös mupe - alkeisasioita eri menetelmin. Jokainen saa soittaa melodiaa ja säestysääniä. Jokaiselle soittimelle on sovitettu helppoja ja vaikeampia stemmoja.

Ryhmässä voidaan soittaa myös korvakuulolta, osaamatta nuotinlukua.

Kappaleet ovat paljolti musiikkileikkikoulusta tai muuten tuttuja, opettajat ottavat ohjelmistoon monen tyyllisiä kappaleita.

Kun mennään esiintymään, jokainen saa soittaa myös omia sooloesityksiään.

Ensin esiinnyttään vanhemmille/kotiväelle pienessä oppilasillassa harjoituksen yhteydessä.

Ryhmää voidaan käyttää soitinesittelymielessä päiväkodeissa ja ala-asteen kouluissa järjestettävissä konserteissa.

Opettajat opettavat ryhmäkappaleet oppilailleen heidän omilla soitotunneillaan.

Oppilaille on tarkoitus tarjota puupuhallinryhmän avulla yhteissoiton iloa soittoharrastuksen alusta asti sekä laajempi sävelala kuin esim pelkillä huiluilla, pelkillä fagoteilla jne. Soittokavereiden saaminen, ”vertaistuki”, esiintymään pääseminen, mupe - asioiden oppiminen kuuluvat myös ryhmäsoiton etuihin. Myös opettajat hyötyvät tästä työmuodosta joka lisää kollegojen kesken yhteistyötä, helpottaa esiintymisten järjestämistä ja tekee sovittamisen oppilaille helpoksi.

3. EVÄSPAKETTI ALKEISPUHALTAJIA OPETTAVIEN KÄYTTÖÖN

Erilaisilla ryhmäopetuskursseilla ja koulutuksissa sekä itse kokemalla olen saanut kootuksi joitakin ideoita avuksi ryhmänohjaamiseen. Tässä kirjoituksessa haluaisin kannustaa muitakin tähän asiaan innostuneita soitonopettajia sekä ryhmänohjaukseen, että sovittamiseen ryhmän oppilaille. Työtapa, jos se on uusi, kysyy aluksi panostusta opetteluun nuottien kirjoittamisessa, sovittamisessa, harjoittamisessa ja monissa käytännön järjestelyasioissa. Sekä oppilaan että opettajien saamat hyödyt kuitenkin alkavat näyttäytyä pian, ja se antaa motivaation jatkaa opettelua.

3.1 Tietoa puupuhaltimien alkeista

Laadimme puupuhallinopettajien kesken toisillemme avuksi kirjoitukset, joista on varmasti hyötyä jatkossakin.

3.1.1 Huilutietoa ohjaajalle joka ei itse ole huilisti:

Huilu on sikäli helppo puupuhallin, ettei huilun suukappaleeseen lisätä kieltä taikka rööriä, joka varmasti tuo lisää opeteltavia seikkoja pienelle soittajalle. Yleensä ääni saadaan jo melko varmasti ulos huilusta viimeistään parin ensimmäisen kuukauden aikana siten, että voidaan iloisesti aloittaa yhteissoitto.

Asentoasioita:

- seisotaan suorana
- päätä käännetään hiukan vasemmalle, että käsivarret saavat nousta ilman kurkottelua kannattelemaan huilua soittoasennossa
- pää pysyy selkärangan jatkeena, jolloin pään paino ei rasita niskan ja hartiaseudun lihaksia
- huilu on puhallettaessa aina vaakatasossa
- suukappaleen asento kiertosuunnassa on tarkka: sen tulee osoittaa suoraan kattoa kohti samoin kuin läppienkin. Asento vaikuttaa äänenlaatuun ja puhtauteen.
- mikäli soittaja näyttää mutristavan taikka venyttävän huuliaan (hymyyn), voi muistuttaa pehmeistä huulista. Ilmavirta ohjataan huiluun sisälle huulten pienillä lihaksilla.
- huilun tukipisteet ovat leuka, vasemman käden etusormen iso nivel ja oikean käden peukalo, joka tukee huilua alhaalta päin etusormen alapuolella
- sormien tulee toimia pyöreinä ilman, että oikean käden rystyksen nojaa huiluun.
- Ensin opeteltavat sävelet aloittelevalla soittajalla ovat g1, a1, h1, f1, b1 ja c2. Vasen peukalo käyttää kahta läppää; h ja b. Muutoin sormilla on vain yksi läppä jokaisella. Mikäli sointi alkaa kärsiä oppilaan soittaessa rytmejä, kannattaa muistuttaa kunnollisesta puhalluksesta, kieli on silloin häirinnyt hentoa ilmavirtaa. Hankalampia uusia sormituksia ovat d2 ja e2. Intervallia c2-d2 harjoitellaan utterasti. Mikäli e2 soi sameasti, voit kysyä onko oppilas muistanut painaa oikean pikkusormen läpän alas.

Huilun kokoamisesta:

Pienen huilistin on joskus vaikeaa hahmottaa suukappaleen kiertosuuntainen asento, ja sen tarkastaminen todella kannattaa tehdä usein, jopa harjoituksen kuluessa uudestaan. Mikäli oppilas soittaa mutkahuilua, asetetaan suukappale hieman huilun ja soittajan väliin. Puhalluslevyn kiertosuuntaisen asennon on tärkeää olla tarkasti kattoa kohti. Usein merkitsen kynsilakalla kohdat huiluihin jolloin asia helpottuu.

Vireestä ja virityksestä:

Huilua viritetään suukappaletta auki vetämällä matalammaksi. Mikäli vire on liian matala, tarkastetaan soittoasento. Pään kallistuessa eteenpäin (leuka eteen tai alas) vire laskee huomattavasti, lähes puolisävelaskeleen. Enemmän kuin putken vetämistä ulos ja sisään, kannattaa vain tarkastaa asentoja. Käytän pienillekin sanontoja: innokas puhallus, iso ilmasuihku, iso soittohengitys kylkiluiden väliin.

3.1.2 Ohjeita aloittelijaoboistin ohjaajalle:

Pikkuoboisti ei aina ymmärrä rööriensä sielunelämää, varsinkaan jännittävässä tilanteissa. Jos ääntä ei tule, selvitä onhan rööri tarpeeksi märkä ja onko rööri tarpeeksi auki/kiinni; sopiva aukon koko on n. parsinneulan silmä. Aukon kokoa voi säätää puristamalla varovasti rautalangan kohdalta suuntaan tai toiseen. Usein pienen soittajan äänentuotto helpottuu myös kehottamalla häntä laittamaan rööriin vähän syvemmälle suuhun ja puhaltamaan kovempaa.

Virityksestä:

Oboen viritysmahdollisuudet ovat hyvin rajalliset, aloittelevalla soittajalla viritys on useimmiten mieluummin matala kuin korkea.

Jos viritys on matala varmista, että rööri on pohjassa; varmista, että kaikki liitokset ovat kiinni; ehdota laittamaan rööri suuhun syvemmälle, ottamaan huulilla tiukempi ote ja lisäämään puhallusta.

Korkea viritys: kello-osan liitosta voi avata, keskiliitosta EI KOSKAAAN. Rööriä voi hieman vetää ulospäin (varaa on n. 2mm; jos vedät liikaa, tietyt sävelet alkavat "korista"). Voit kehottaa kokeilemaan löysempää huuliotetta; rööriä ei saa puristaa huulilla.

Äänialueesta:

Ensimmäisen vuoden oboisti (varsinkin pienikokoinen) soittaa mieluiten alueella fis1 – c2; b1:stä voi käyttää myös. Vähän kookkaammalta sujuvat äänet d1 – c2 mukavasti. c1, h ja b ovat mataluutensa kannalta aloittelijalle hankalia saada syttymään ja myös kiksiherkkiä. (useimmista oppilassoittimista b puuttuu kokonaan)
f-d – intervalli vaatii ns. haarukka-f- otteen hallitsemisen

Kummalliset vinkunat/kiekaisut:

Tarkista rööriin tilanne. Se voi olla rikki, kuiva taikka asetettu paikoilleen huonosti.

Tarkista, että sormet varmasti sulkevat läpät

Tarkista, että keskiliitoksen oikean puolen metalliosat ovat kohdallaan

Tarkista, että soittaja ei vahingossa paina peukalolla oktaaviläppää tai "nojaa" sormilla sivuläppiin.

3.1.3 Ohjeita aloittelevan klarinetistin ohjaajalle.

Yleistä:

Klarinetti on b-vireinen soitin, joten se soi kokosävelaskelta alemmalla kuin on kirjoitettu.

Klarinetin suukappaleessa on bamburuoko, jota kutsutaan lehdeksi. Soitinta ei voi kasata väärin, osat liittyvät toisiinsa vain oikeassa järjestyksessä. Lehden tulee olla suorassa linjassa rekisteriläpän kanssa ja runkokappaleiden välinen silta kohdallaan.

Vireestä ja virityksestä:

Ensimmäisen vuoden klarinetistien soitto on pääsääntöisesti alavireistä. Viritystä on hankala korjata korkeammaksi. Soittaessa hiljaa vire yleensä nousee ja lujaa soittaessa laskee. Yleisviritystä voi korjata matalammaksi avaamalla soitinta päärynän ja ylemmän runkokappaleen välistä muutamia millijä.

Viritysäänenä olisi hyvä käyttää soivaa b:tä. (klarinetin c)

Ensimmäiset sävelet:

Klarinetisti oppii yleensä ensimmäisenä ylemmän eli vasemman käden äänet c1, d1 ja e1. Helppoa stemmaa tehdessä kirjoitettu ääniala pidetään välillä e-b1, aivan alussa a-g1. Muunnosävelistä voi käyttää huuletta f#1, b, (b1)

Artikulaatiosta:

Legato on hieman helpompaa kuin kielitys, kielittäessä kiksaa helpommin. Aloittelevalle klarinetistille (1.vuosi) ei voi missään tapauksessa kirjoittaa ääniä jotka ovat korkeampia kuin b1.

Lehden asettaminen suukappaleeseen:

Lehti asetetaan tasainen pinta suukappaleen tasaista osaa (pöytää) vasten. Lehden yläreunan tulisi olla hiuskarvan verran suukappaleen kärjen alapuolella. Jos lehti asetetaan liian ylös tai alas, äänen tuottaminen voi olla hyvin hankalaa. Lehti kiinnitetään paikalleen ligatuuralla (kiristimellä). Yleensä jos kiristimessä on kaksi ruuvia, ne ovat lehden puolella, jos ruuveja on vain yksi, niin se on eripuolella kuin lehti. Suukappaleen kuuluu olla soittimessa niin, että lehti on soittajan alahuulen puolella ja suorassa linjassa rekisteriläpän kanssa.

Erinomaisia kuvia ja tietoa kasaamisesta ja lehden asennosta sekä muuta yleistä

<http://www.winslowmusic.org/clarinetinstructional.html>

Missä vika kun

Klarinetti "kiksaa"? Kiksaaminen tarkoittaa äänen karkaamista huomattavan korkeaksi. Aloittelevat klarinetistit kiksaavat paljon. Kiksit johtuvat yleensä puutteellisesta puhallustekniikasta tai siitä, että sormet eivät peitä ääniaukkoja huolellisesti. Jos soittimesta tulee kuitenkin ulos enemmän kiksejä kuin varsinaista ääntä, voi olla hyvä muistuttaa oppilasta lehden kastelemisesta. Lehti kastellaan (suussa) aina ennen soittoa. Jos kastelu ei helpota äänen tuottamista, kannattaa kokeilla vaihtaa lehteä. Kaikki lehdet

eivät toimi uusinakaan. Suukappaleen tulisi olla suussa noin kahden senttimetrin verran. Jos suukappale on liikaa suussa, soitin kiksaa hyvin herkästi.

Soitto on hyvin alavireistä? Ansatsi on todennäköisesti liian löysä tai puhallus alaspäin. Tiukempi ote suukappaleesta ja puhalluksen suunta eteenpäin (ja mahdollisesti pienempi nyanssi) auttavat.

Alaäännet soivat huomattavan tukkoisesti? Pyydä oppilasta poistamaan kuivausliina kellosta. Sinnehän se taas unohtui...

3.1.4 Ohjeita aloittelevan fagotistin ohjaajalle.

Fagotissa aloittajien kohdalla vaihtelee tosi paljon se, mitä osataan ja missä vaiheessa. Toisille matalat äänet ovat pitkään hankalia, toisilta ne sujuvat alusta asti. Toisille taas ylä-äännet ovat vaikeampia. Tämä riippuu hengitystekniikan löytymisestä ja sujumisesta sekä käsien rakenteesta, mm. sormien pituudesta. Yleensä takuuvarma ääniala jonka kaikki saavat hyvin nopeasti toimimaan on F – f. (SUURI-pieni)

Ensimmäiset ylennykset/alennukset jotka opetellaan, ovat b ja fis. Pienen oktaavin es on myös melko helppo, ja tulee nopeasti mukaan. Kun mennään ääniä ylöspäin, pieni g (ensimmäinen ylipuhallusääni) on yleensä aika helppo vielä, siitä ylöspäin tarvitaan vasenta peukaloa nostelemaan oktaaviläppiä – joskus pienillä soittajilla sormien ylettäminen voi olla ongelma.

Yleensä vuoden/kahden sisällä päästään pikkuoppilaidenkin kanssa soittamaan ääniä f1:een.

Äänet e1 ja f1 ovat ylipuhallusäänistä ensimmäiset, joissa on jo ihan ”seko-sormitukset” – siis ettei riitä oktaaviläpän lisääminen normisormitukseen, kuten pieni a – d1. Eli nopeasti soittaminen ylä-äänillä on alkuun mahdotonta.

Ala-äännet syttyvät joillakin helposti, toisilla ei. Periaatteessa sormien kannalta suuri f – suuri c saadaan aika hyvin myös vuoden/kahden sisällä pikkuoppilailla toimimaan. Kaksi matalinta ääntä kontra h ja kontra b ovat puhallukseltaan vaativampia ja sormituksiltaan tosi kömpelöitä.

Fagotistilla kompastuskivenä esim. huonohkolla röörillä soittaessa on usein pienen e:n matala vire. Tämä korostuu aloittelijoilla ja sellaisilla oppilailla, jotka treenaavat vähän. Yleensäkin virityksen löytyminen on haaste, jos treenailee liian vähän. Siksi ennen esityksiä on tärkeää muistuttaa, ettei kovin paljon välipäiviä voi harjoittelusta pitää. Toki eihän itseään saa puhkikaan soittaa.

Suukappaleesta eli rööristä:

Rööri täytyy kastella huolella ennen soittoa, mieluummin jossakin astiassa, kupissa. Muuten ilma ei lähde värähtelemään kunnolla ja soitto saattaa katkeilla tai olla kuivan kuuloista. Rööriä myös tulee kohdella varoen. Ja pikkuoppilaita on joskus syytä muistuttaa tästä. Ettei rööri riku juuri ennen esitystä. Yleensä olen pitänyt tapana huolehtia, että oppilailla on varalla olemassa muovirööri. Soundi on kamala, mutta sillä suoriutuu keikasta jos tarvis.

Nuotinluvusta:

Joskus on syytä huomioida, vaikka soittaja olisikin soittanut aiemmin jotain muuta soitinta, että osaako hän lukea f-avainta sujuvasti.

Soittoasennosta:

Vasemman ja oikean ranteen pitäisi pystyä olemaan rennosti ja mahdollisimman suorana. Fagotti on hyvä asentaa sellaiseen asentoon, että kumpikin käsi pystyy toimimaan (kompromissi). Valjaat täytyy säätää niin, että kaulaa ei joudu kurkottamaan liian ylös eikä varsinkaan alas (ääni menee tukkoon helposti).

3.2 Tausta-ajatuksia alkeisryhmän ohjaamisesta

3.2.1 Yhteissoitto on tärkeää

Tunnen paljon ihmisiä, jotka soittavat. He kaikki kertovat iästä, soitinvalinnasta, ammatista ja soittokokemuksesta riippumatta siitä, kuinka hauskaa ja kehittäväää on ollut saada soittaa yhdessä. Yhteissoitto on auttanut luomaan luonnollisen suhteen musiikkiin, näkemyksen itsestä soittajana ja antanut kokemuksia yhdessä oppimisesta ja yhteisistä onnistumisista. Monien soittajien elämää ovat rikastuttaneet koko elämän läpi kestäneet soittokaveruudet. Musiikista ja sen tekemisestä on tullut monella tapaa luonnollinen osa elämää. Ryhmäsoitto toimii paitsi soittoa kehittäväänä, myös soitoniloa ja motivaatiota kasvattavana toimintana. Tunnen perheitä joissa soitetaan ja lauletaan yhdessä, ja tahtoisin omalta paikaltani olla rohkaisemassa kaikkia kokeilemaan ja kokemaan tätäkin tapaa olla yhdessä. Myös monet oppilaani soittavat siskon tai veljen kanssa vaikkapa kodin juhlissa. Näitä tarpeita varten meidän soitonopettajien tulisi olla valmiita avustamaan nuottien saamisessa.

Soitonopettajana pohdin erilaisia oppimistapoja, hyviä metodeja ja haluaisin jatkuvasti oppia kaikkea musiikkiin liittyvää. Yhdessä soittaminen - metodista riippumatta - antaa soittajalle kokemuksen yhdessä soimisesta, opettaa myös niitä puolia soitosta joita ei yksin soittaessa voi oppia.

Musiikkioppilaitoksissa etsitään vanhojen hyvien työtapojen ohelle uusia. Mielestäni ryhmässä oppiminen on loistava työmuoto sekä oppijalle että opettajalle. Esittelemäni ryhmäsoittoidea voisi antaa myös opettajalle kokemuksen yhdessä tekemisestä ja lisätä musiikkiopistossa yhteisöllisyyttä. Myös yhteistyö vanhempien kanssa on usein hedelmällistä ja kasvattavaa.

Jokainen jalostakoon työtapaansa näkemystensä ja mahdollisuuksiensa mukaiseksi.

3.2.2 Harjoituskäytännöt

Niin yksityistunneilla kuin ryhmätoiminnassakin on hyväksi, jos oppilas tietää tavat joiden mukaan toimitaan. Tietty tuttuus ja rutiinit auttavat jokaista rauhoittumaan ja keskittymään opittaviin asioihin. Seuraavasta ryhmätunnin runkoehdotuksesta saattaa olla apua:

1. Lämmittely

Monet opettajat ovatkin todenneet, kuinka lämmittelyharjoitukset vaikuttavat monella eri tavalla ryhmätuntien onnistumiseen. Lämmittelyharjoituksia kannattaa itse hakea ja opiskella, ergonomiasta löytyy paljon tietoa jota voidaan jalostaa aina käyttäjän ikää ja tarpeita ajatellen. Soittajalle on hyvin tärkeää oppia soittoasennot oikein ja oppia kehonhuoltoa jo alkuvaiheessa. Ryhmässä tehdyt ergonomiset lämmittelyharjoitukset tuottavat tulosta tehokkaasti pitkällä aikavälillä. Joitakin harjoitteita olisi hyvä tehdä soitin kädessä. Tämä varmistaa aloittelevillakin oppilailla sen, että keho pysyy rentona myös soitin kädessä.

2. Ääniharjoitukset

Olen kuullut väitteen, jonka mukaan ääniharjoituksia ei kannattaisi tehdä isommassa ryhmässä, koska silloin oppilas ei kuule omaa ääntään niin hyvin. Tästä asiasta voidaan esittää myös toinen väite: Ryhmässä kannattaa tehdä ääniharjoituksia, koska monen soittajan äänen parantuessa tulos on moninkertainen. Näinhän sinfoniaorkestereissakin toimitaan, luodaan omaa "soundia". Kun opetan omia oppilaitani ryhmässä, teen ääniharjoituksina aivan samoja harjoituksia kuin yksityistunneillakin. Tarkastetaan, että kaikki soittavat uljaissa asennoissa, hengittävät kunnollisia soittohengityksiä ja oppivat kuuntelemaan ryhmän soittoa. Tässäkin toteutetaan pyhää periaatetta: enemmän soittoa, vähemmän puhetta.

3. Ryhmäkuri

Harjoituksiin totutellaan tulemaan ajoissa ja ne aloitetaan sovittuna aikana. Telineet kasataan porukalla (mikäli mahdollista) ja nuoteista pidetään huolta. Sovituista keikoista ei luisteta ja toisia kohtaan ollaan ystävällisiä. Opettajan puhuessa ei höpistä tai luritella. Tällä listalla pääsee jo pitkälle.

4. Yhteinen (soiton)ilon kokemus

Harrastamaan täytyy olla mukava tulla. Myös oppiminen sujuu helposti, kun ilmapiiri on myönteinen ja hyväksyvä. Ilon kokemisen on havaittu saavan kehossa aikaan mm. serotoniinin erittymistä, joka aikaansaa mielihyvää joka puolestaan helpottaa uusien asioiden oppimista. Nyt on siis oikein tieteellistäkin näyttöä siitä, että hauskaa pitää olla! Sama on todettu käytännössä: kun tunneilla välillä nauretaan remakasti ja hullutellaan, sujuvat harjoitukset sitä tehokkaammin. Haluaisin vielä painottaa, etteivät kuri ja hauskuus mitenkään ole toisensa esteenä.

5. Esiintyminen

Monille musiikin harrastajille esiintyminen on soittamisen suola. Toiset taas sanovat, että soittavat kyllä mielellään, mutteivät halua esiintyä. Ryhmän mukana useimmat kuitenkin pitävät esiintymisestä ja kokevat sen juhlahetkenä.

Konserttien järjestämiseen liittyy monia opettajaa työllistäviä elementtejä. Kun on sovittu vaikkapa vanhusten palvelutalon henkilökunnan kanssa esiintymisestä, on aika tiedottaa koteja niin harjoituksista kuin esityspäivän kuljetuksista, soitettavista kappaleista, esiintymisasuista yms. Kävipä kerran, että 12 oppilaan huiluryhmä piti konsertin vanhemmilleen ja saapui paikalle oikeaan aikaan oikeaan paikkaan. Olin koonnut nuottitelineet valmiiksi ja asettelin niitä paikoilleen, kun ilmeni, ettei kenelläkään ollut

nuotteja mukana. Kokeilin pokerinaamaani ja ehdotin, että soitetaan sitten ulkoa. Kun kukaan ei tästä kummemmin pelästynyt, aie toteutettiin ja hienosti meni! Vanhempia hymyilytti eniten se, että he olivat kyllä puhuneet asiasta kotona, mutta useat lapset olivat jyrkästi kieltäneet ottamasta nuotteja mukaan, sehän on esitys eikä mikään harjoitus!

Kaikenlaista siis on luvassa kun lasten kanssa touhutaan. Tilanteista kannattaa puhua lasten kanssa etukäteen paljon. Esimerkiksi vanhusten kohtaamiseen olemme valmistautuneet etukäteen siten, että lapset tietävät konsertin olevan kuuliijoille ainutkertainen kokemus, joka tuo toivottua vaihtelua niin vähän virikkeitä tarjoavaan arkeen. Lapset osaavat katsoa silmiin ja tervehtiä yleisöä ja tietävät, etteivät pienet sattumukset soitossa maata kaada. Opetuksen eräs ydinlanka onkin se, että jos menee pieleen, on paremman kuuloista jos menee komeasti pieleen!

Uusien asioiden opettelu ryhmässä

Pääsääntöisesti opetan uudet asiat omilla soittotunneilla. Joskus on sattunut sellaista, että lapset vain olivat niin innostuneita tekemään jotakin, että se piti neuvoa ryhmässä kaikille. Tilanne oli niin hyvä, että ajattelin ottaa muulloinkin uusia asioita esille koko ryhmälle. Kaikki tietävät, ettei uusia asioita voi osata heti, eikä mitään paineita näyttänyt syntyvän.

3.3 Tietoa sovittamisesta alkeisryhmälle

Myös sovitusten tekeminen oppilaille sujuu yhteistyönä opettajien kesken, miksei myös oppilaiden kanssa yhdessä. Rohkeasti vain kokeilemaan, ensin pitää tehdä se ensimmäinen sovitus/ kappale/ yhteissoittoprojekti!

Monesti oppilaat itse tuovat laulukirjasta tai muualta löytämänsä kappaleen tunnille ja pyytävät saada soittaa valitsemansa laulun. Voisiko pedagogi saada ihanampaa vastakaikua yrityksilleen löytää sopivaa harjoiteltavaa oppilaalleen? On hienoa alkaa oppilaan kanssa katsoa sävellajia ja muita ratkaisuja jotka mahdollistavat kappaleen oppimisen. Tärkeää on tallettaa tehdyt sovitukset talteen myöhempää käyttöä varten!

Ohjeita ensimmäisiä sovituksia suunnittelevalle:

Kappaleiden valinnassa on otettava huomioon monenlaisia seikkoja: mitkä ovat minkäkin soittimen opiskelun ensimmäiset sävelet, äänialat, minkälaisia artikulaatiotapoja on hyvä käyttää, mitä erityisominaisuuksia eri soittimien hallintaan kuuluu, onko kappale ennalta tuttu, äänenkuljetussäännöt jne.

Jo muutamalla opitulla sävelellä saadaan aikaan mukavasti soivia kappaleita, kun mukana on eri soittimia ja ääniala täten laajempi, kuin pelkillä huiluilla tai pelkillä fagoteilla soitettaessa. Yhteissoiton aluksi opetellaan saamaan yksi sävel pillistä ulos, toiseksi harjoitellaan soittamaan haluttu sävel, kolmanneksi vielä yhtäaikaaisesti muiden soittajien kanssa. Puhallinsoittimissa nämä kaikki ovat olemassa olevia haasteita. Alkuvaiheessa voidaan leikkiä säestäjää: opettaja tai vähän kokeneempi oppilas soittaa melodiaa, johon mukaan ryhmä "tööttää" sovittuun paikkaan. *Aurinkolaulu* kuulostaa jo ihan oikealta kappaleelta, ja sitä soitetaankin kaikista mahdollisista sävelistä.

Huilunsoittajien ensimmäiset sävelet ovat useimmiten g₁, a₁ ja h₁. Seuraavaksi opetellaan f₁ ja c₂ ja siitä edetään alas- ja ylöspäin opettajan käyttämän järjestyksen mukaan.

Aloittelevan oboistin aloitussävelet ovat fis₁-c₂.

Klarinetisti harjoittelee ensin (soivina sävelinä) b, c1 ja d1 sävelet. Alkeistasoiseen sovitukseen voi käyttää jonkin ajan kuluttua, ensimmäisenä vuotena d- a1. Sovitusta suunniteltaessa kannattaa pitää mielessä b-vireisyys.

Fagotinsoittaja etenee melko nopeasti äänialalle suuri f- pieni f. Ensimmäiset muunnesävelet ovat b ja fis.

Musiikkileikkikoulun materiaali- ja musiikkivälineistä löytyy hyviä kappaleita alkeissoittajille, ja suosittelisin käyttämään oman musiikkiopiston opettajien kanssa samaa materiaalia. Näin lapset pääsevät soittamaan heille tuttuja lauluja. Kappaleet eivät voi olla kovin pitkiä vielä, joten niihin voisi sisällyttää vuoropuhelua, jolloin opittavaksi asiaksi tulee rytmissä ja pulssissa pysyminen ja toisten stemmojen kuuntelu. Kaikki soittajat haluavat luonnollisesti soittaa melodioita. Melodian osaaminen auttaa soittamaan myös säestyskuviota oikeaan aikaan.

Intonaation opettelu pitäisi saada jo alkuvaiheessa ohjelmaan. Toki on selvää, että pillistä tulee ulos ”likipitäen oikein” –säveliä. Siitä huolimatta sovitukset voidaan tehdä ottaen huomioon tiettyjä seikkoja. Voidaan tehdä mahdolliseksi oppia hyvää virettä tekemällä sovitukset sellaisiksi, että ne soivat mahdollisimman hyvin.

Vire on luonnollisesti erilainen soitettaessa tasavireisen soittimen säestyksellä tai pelkillä puhaltimilla. Sovituksissa voidaan aina kuitenkin tehdä ratkaisut siten, että tasavireistä soitinta ei käytetä. Sointujen käyttö ja äänenkuljetus ovat opittavia taitoja, ja niistä voi neuvotella tarvittaessa vaikkapa musiikkiopiston teoreettisten aineiden opettajan kanssa. Rinnakkaiset oktaavit, kvintit ja kvartit poistetaan käytöstä ja muistetaan purkaa johtosävel perussäveleeseen. Mikäli säveliä on jossakin paikassa tosi vaikea kuljettaa, otetaan käyttöön taukoja. Taiterajoilla voidaan tehdä myönnytyksiä muuten tiukkoihin sääntöihin.

Näitä tekniikoita opetetaan monissa opuksissa, joita olemme opiskeluaikana kahlanneet, ja kannustaisinkin tarvittaessa kaivamaan ne esille. Asiat ovat yllättävän tuttuja pienen kertauksen jälkeen vaikka tuntuisikin aluksi siltä, ettei niistä enää muista paljoakaan.

Olen saanut keskustella näistä asioista opettajani Mauri Viitalan kanssa. Hän on perustellusti sitä mieltä, että pienen lapsen korva pitäisi totuttaa kuulemaan virityksellisesti oikeita asioita. Uskon lasten oppivan tätä taitoa, oppivathan he kaiken muunkin mitä opettelevat!

Makkaralaulun melodia sisältää jo kolme säveltä, ja se on helppo sovittaa soinnutetuksi kappaleeksi. jokaiseen stemmaan tulee vain muutama sävel, jolloin harjoitettavia elementtejä ei tule liikaa. Kun ilma ei vielä riitä pitkiin puhalluksiin, käytetään taukoja. Ryhmän opettajan tulee kunnioittaa soittajan vaikeuksia soittimen hallinnan kanssa. Tärkeää on myös, että oppilaalla riittää kuuntelun opettelulle kapasiteettia. Parasta olisi, että nämä kappaleet opittaisiin soittamaan ulkomuistista, emmehän me nuotteja opettele soittamaan, vaan musiikkia. Mieluimmin ajattelisin oppilaan soittavan helppoa stemmaa hienosti.

Soittimen hallinnan myötä omaksutaan useita säveliä, ja opitaan tuntemaan rytmejä. Puupuhallinten opettelu on riittävän samankaltaista, jotta voidaan edetä tässä asiassa käsi kädessä.

3.4 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Pystyssä pysyvässä jakkarassa on vähintään kolme jalkaa: soitonopiskelija, opettaja ja oppilaan vanhemmat. Parhaassa penkissä on kuitenkin neljä jalkaa. Soittokaverit edustavat tässä metaforassa sitä neljättä. Kun jokainen hoitaa oman osuutensa, tuoli toimii toivotulla tavalla.

Usein vanhemmat ihan tarkoituksella "väistyvät" syrjään, kunnioittaakseen lapsen ja opettajan suhdetta, tai välttääkseen sitä sudenkuoppaa, että vanhempi ikään kuin elää lapsen kautta. Monesti on kyse vain ihan ymmärrettävästi siitä, että asia on uusi eikä oikein tiedetä, kuinka tässä pitäisi toimia. Asiassa on paljon näkökulmia ja oikeita ajatuksia, joiden vain pitäisi löytää oma "kokonsa" tässä yhteydessä. Liiallinen vetäytyminen on jopa vastuusta vetäytymistä, ja liiallinen mukana eläminen on jo lapsen kautta elämistä. Kokemuksesta äitinä tiedän kuinka vaikeaa vanhemman on tasapainoilla tässä asiassa kehittyvän lapsen rinnalla, jonka tarpeet muuttuvat iän ja kypsymisen myötä.

Yhtäläillä opettaja voi välttää kontaktia oppilaan vanhemman kanssa ajatellen, että vanhemman ja opettajan välisestä suhteestahan ei ole kyse, vaan oppilaan ja opettajan. Vanhemman rooli tässä tilanteessa onkin vaikeammin määriteltävä. Vanhemman tehtäviin kuuluu ainakin rahoitus, monesti lapsen kuljettaminen oppitunneille ja esiintymisiin, nuottien hankkiminen, soittimen huoltoon vieminen, kotiharjoittelun tukeminen ja huolehtiminen siitä, että lapsi soittaa mielellään. Täytyy siis muistaa ottaa puheeksi lapsen kanssa myös soittoharrastukseen liittyvät asiat. Opettajana voin kysyä vanhemman kuullen lapselta, että kai se isä saa sitten muistuttaa tästä asiasta, jos satut itse unohtamaan, ethän sinä siitä hermostu?

Aina lasten kanssa työskennellessä tulee olla tarkkana sen suhteen, ettei lapsi opi "ostamaan" huomiota, hyväksyntää ja jopa rakkautta suorituksillaan.

Aloitin lukuvuoden vanhempien kokouksella, jossa sovitaan soittotuntien ajat, jaan tietoa musiikkiopiston käytänteistä ja omista työtavoistani sekä huilun hankintaan tai huoltoon liittyvistä asioista, nuottikaupoista, kerron kodin vaikutuksesta lapsen harrastuksen tukijana ja kannustan ottamaan yhteyttä minuun aina tarvittaessa. Melko nopeasti lukuvuoden alettua pidän ensimmäisen oppilasillan pienissä puitteissa, ja yritän saada mahdollisimman monet saapumaan paikalle.

Monesti olen huomannut, että koti tarvitsee tietoa harrastuksen laadusta ja mahdollisuutta osallistua siihen kuulijana ja tukijana. Yhteiset, yhdessä järjestetyt juhlat ovat myös hyvä tapa ottaa perheitä mukaan touhuun.

Monissa musiikkiopistoissa on jo käytössä ns. vanhempainvarti- tyyppinen tapa, jolloin on hyvä mahdollisuus kertoa ja kuulla kuulumiset huilunsoitosta. Aina tavalla tai toisella kannattaa keskustella vanhempien kanssa, itsekkin harrastavien lasten vanhempana koen yhteydenotot mukavina ja herään taas huolehtimaan asioista vähän paremmin.

On hyvä tiedostaa, että usein lapsi ei omaehtoisesti osaa ottaa puheeksi häntä vaivaavia asioita, vaan siihen tarvitaan vanhemman apua.

3.5 Oppilaan vanhemman näkökulma

Olen keskustellut tätä kirjoitusta ajatellen parin vanhemman kanssa, ja kirjannut vanhempien näkökantoja ylös. Seuraavassa en käytä oppilaiden oikeita nimiä.

”Lapsen on hyvä päästä ryhmään soittamaan, että pääsee vertaistensa kanssa yhdessä oppimaan ja saamaan soittoinnostusta. Oli ne yhteiset läksytykin, kyllä ne tytöt joskus niitä soitteli ihan omin päin kotona. Yhteinen into kantoi koko lukuvuoden läpi, ja oli hauska kuljettaa lapsia vuoroviikoin ryhmätunnille. Koskaan ei tarvinnut miettiä, että haluttaisiko nyt lähteä, lähdettiin vain.”

”Me vanhemmat kyllä jonkin verran puhuttiin huiluasioita toisten lasten vanhempien kanssa, ja kivalle se vaikutti muistakin. Harmitti kyllä se, että ryhmä hajosi vuoden jälkeen.”

”Tyttö oppi varmasti paljon enemmän kuin ilman ryhmätunteja.”

”Oli hyvä, että järjestettiin juhlia ja lapset esiintyivät vanhemmilleen. Siitä jäi varmasti ihan hyvä olo, kun ei tarvinnut jännittää niitä esiintymisiä ollenkaan.”

”Ei ajateltu, että lapset olisivat liikaa vertailleet toisiaan, monesti Tyttökin kehui kotona, että onpa kaveri oppinut nopeasti.”

”Kurjaa oli se, että kesän jälkeen ryhmä hajosi, ja Tyttö jäi yksin siitä vanhasta porukasta. Siihen pitäisi satsata, ettei näin enää kävisi. Ei koululuokkiakaan siirretä muutoin, kun isompi porukka kerralla, jos joudutaan vaihdoksia tekemään. Siinä lopatti kyllä ryhmäsoittoa vähäksi aikaa.”

”Esiintymisiä on ollut kaksi syksyllä ja kaksi oli kevätpuolella. Voisi kyllä olla enemmänkin, että olisi koko ajan tulossa jotakin haastetta. Olisi varmasti hyvä, että esiintymisiä olisi tasaisesti läpi lukuvuoden.”

”Jossakin opiston konsertissa tuntui tosi kurjalle, että osa yleisöstä poistui paikalta jo väliajalla. Harmitti niiden viimeisten esiintyjien puolesta! Tähän pitäisi saada muutos, muttei se opettajien vika ole. Ehdotan, että juodaan ne kahvit vasta esitysten jälkeen, eikä pidetä väliaikoja.”

3.6 Tutustumis- ja lämmittelyleikkejä

Ensimmäisillä tunneilla opitaan tuntemaan toiset soittajat ja opettaja nimeltä, luodaan jo vähän ryhmämeininkiä ja voidaan opetella soittoon kuuluvia ergonomia-asioita. Olen erilaisissa koulutustilanteissa kirjoittanut näitä monien käyttämiä harjoitteita muistiin. Tässä ne nyt tallentuvat sen muotoisina kun minä ne muistan. Käyttäjä jalostakoon mielensä mukaan!

3.6.1 Tutustumisleikkejä:

1. *Mikä on sun nimesi?*

Leikissä seisotaan tai istutaan piirissä. Ensin hoetaan loru tutuksi:

”Mikä on sun nimesi, mikä on sun nimesi? Kerro meille, kerro meille, mikä on sun nimesi?”

Loruuun opetellaan sovitut tai opettajan määräämät taputukset. esim

’Mikä on sun nimesi’ kohdalla taputetaan joka kerralla kaksi kertaa polviin ja kaksi kertaa kädet yhteen,

’kerro meille’ kohdalla taputetaan selän takana kerran ja mahan edessä kerran vuorotellen.

Lorua lukiessa tulee jokaiselle oma vuoro kertoa oma nimi siten, että samalla näyttää jonkin tempun, vaikkapa niiauksen, rytmitaputuksen, pyörähdyksen tms.

Koko ryhmä tekee näytetyn tempun ja toistaa nimen.

Loru alkaa jälleen alusta kunnes kaikilla on ollut oma vuoro.

Mikäli ujous tulee esteeksi, auttaa opettaja keksimään tempun eikä siitä puhuta sen kummemmin. Opettaja voi mainita, että joskus toisella kertaa sitten saa vielä keksiä tempun jos haluaa. Pääasia on, että tästä jää hyvä mieli vaikkei kehdannutkaan keksiä omaa tempua.

2. *Pallottelu*

Vaikkapa huovutetulla pallolla pallotellaan niin, että se jolla on pallo vierittää pallon toiselle mainiten sen oppilaan nimen, jolle pallon antaa. Voidaan vaihtoehtoisesti sopia, että pallon vierittävä sanoo oman nimensä, ja kysyy sen oppilaan nimeä, jolle aikoo pallon vierittää. Tässä opitaan katsekontaktia. Tärkeää on että jokainen saa oman vuoron. Hyvä pitää koko ajan esillä sitä asiaa, ettei vielä muisteta kaikkien nimiä, vaan sitä saa kysyä rauhassa.

Variaatioita voi keksiä yhdessäkin:

esim.

Taputetaan jotakin rytmiä, joka toinen rytmisäe pelkästään taputettuna, joka toisen kohdalla oppilas sanoo kaverin nimen. Se jonka nimi on sanottu viimeksi jatkaa eteenpäin. Opettaja voi vaihtaa rytmiä välillä vaikkapa huutamalla: uusi rytmi!

3.6.2 Lämmittelyitä

Ennen soiton alkamista kannattaa ryhmätunneilla tehdä lämmittelyitä, jotka toisaalta tukevat ryhmäytymistä, toisaalta auttavat lapsia keskittymään soittamiseen. Näissä kannattaa ottaa huomioon ne lihasryhmät, joita soitossa käytetään. Näin opitaan myös

ergonomian alkeet, lapsille on tärkeää kokea, että ergonomia- ja asento-asiat kuuluvat kaikille soittajille. Soiton loputtua (ja kesken harjoituksenkin) on hyvä tehdä ainakin hartianseutua rentouttavia venytyksiä. Jos lapset kiemurtelevat väsyneen näköisinä, soittimet kannattaa laittaa lepäämään hetkeksi, venytellä ja jutella samalla mukavia. Tässä hetkessä voi hyvin kertoa hassuja juttuja ja antaa aikaa vapautumiselle ja nauramiselle, joka laukaisee jännityksiä ja stressiä parhaiten. Oppitunti on pitkä aika pidempäänkin soittaneille! Tässä lämmittelytarina, jota voi käyttää kokonaisuena tai pieninä palasina.

Lämmittelytarina

Kissa lähti ulos. Ensin se venytteli perusteellisesti.

- Selän, kylkien, jalkojen, käsivarsien ja sormien venyttelyt

Sitten se raapi puuta, jossa pieni lintu istui laulamassa. Lintu kuitenkin lensi pois, ja kissa putsasi pois kynsiensä alle joutuneet kuorenpalaset.

- ns. luunappeja jokaisella sormella yksitellen

Nyt kissa löysi ruokakupistaan suuren silakan ja alkoi syödä sitä.

- pyöritellään suuta ja poskia huulet suljettuina

Lopuksi se siivosi suunsa kalanruodoista.

- pyöritetään kieltä suussa reunasta reunaan huulet suljettuina

Kissa näki pihan portilla naapurin koiran ja ilmoitti sille, ettei se ole tervetullut tänne!

- palleastaccatoja erilaisilla rytmeillä

Koiran poistuttua kissa huokasi helpotuksesta ja haisteli ilmaa.

- huokaistaan syvään ja tunnustellaan isoa soittohengitystä

Kissa ihaili kaunista tähtitaivasta ja lauloi sille serenadin

- lauletaan yhdessä ´Tuiki, tuiki, tähtönen´

3.6.3 Hengitysharjoituksia

1. Seisotaan mukavassa soittoasennossa. Kumarrutaan polvet pikkuisen koukussa niin, että pää roikkuu ihan rentona alhaalla, selkä pyöreänä. Hengitetään sisään.

Uloshengityksen aikana nouseaan vähän ylöspäin. Vuorotellen hengitetään sisään ollen paikallaan ja sitten uloshengityksen aikana nouseaan ylöspäin, noin 4-5 hengitystä yhteensä. Kun lopulta seisotaan perusasennossa, pyöräytetään hartiat yksitellen ylätakakautta paikoilleen.

2. Seisotaan jälleen mukavasti. Otetaan selän takana käsistä kiinni, pidetään hartiat alhaalla. Nostetaan käsiä vähän ylöspäin, sen verran, että tuntuu pieni jännite.

Hengitellään rauhallisesti. Puhalletaan keuhkot tyhjiksi, ja pysäytetään hetkeksi ennen

sisäänhengitystä. Samalla kun hengitetään, päästetään kädet irti toisistaan. Tämä harjoitus auttaa löytämään vapaan ison hengityksen tunnun kehossa. Sitä on helppo hakea myös soiton aikana.

3. Istutaan tuolilla polvet kaukana toisistaan, ns. isännän asennossa. Nojataan kyynärpäillä polviin ja roikutetaan päätä niska rentona. Tunnustellaan ilman kulkua keuhkoissa.

4. Seisotaan rennossa asennossa, kumarretaan vähän ja tunnustellaan hengitystä selän puolella. Suhistaan kevyesti ilmaa ulos ja hengitellään samaan paikkaan taas sisäänpäin. Otetaan iso hengitys niin että kylkiluut liikkuvat ulospäin ja tekevät kehon sisään avaran tilan. Suhistaan pitkä suhina ja pidetään kylkiluita mahd. avarina puhalluksen aikana. Sitten puhalletaan sormihuiluun samalla tavalla ja lopuksi huiluun (tai suukappaleeseen).

5. Seisotaan mukavassa soittoasennossa. Leikitään, että seisotaan vedessä, vesi ulottuu kylkiluihin saakka. Hengitetään iso soittohengitys niin, että se tuntuu ympäri kehoa. Kuvitellaan, että kylkiluiden alapuolella on uimarengas, joka hengitetään täyteen. Kun aletaan puhaltaa (sormihuiluun), ajatellaan, että uimarengasta painetaan kevyesti veden pinnan alapuolelle. Näin saadaan tasaisia ja pitkiä puhalluksia aikaan.

6. Tuhkimovalssi - palapeli. Kappale on oppilaitten suosima valssi, jonka olen kopioinut ja valmistanut palapeliksi. Se löytyi kauniisti kuvitettuna Päivi Järkäksen huilukoulusta *Huilun siivin*. Palapeliä käytettiin ryhmätunnilla siten, että se ensin koottiin ja sen jälkeen oppilaat valitsivat itselleen oman palan. Palat harjoitettiin ensin yksitellen ja soitettiin sitten siten, että jokainen soitti oman palasensa. Harjoitus opettaa saumattomaan yhteissoittoon. Lisäksi se on toiminut kotiharjoittelun tukena; oppilaat muistavat helposti, että kaikissa kappaleissa voidaan ottaa harjoitettavaksi yksi pala kerrallaan.

3.7 Sovitusten esittelyä

Olen koonnut eri huilukouluista muutamia paljon käytettyjä pieniä, lapsille tuttuja ja mieluisia kappaleita ja sovittanut ne joko huiluryhmälle tai puupuhallinryhmälle. Pedagoginen näkökulma on, että useimmissa stemmoissa olisi jokin soittimen hallintaan liittyvä tai musiikillinen elementti, jota siinä harjoitetaan. Nuotteihin on kirjoitettu myös sointumerkit, jotta niitä voisi käyttää myös piano-oppilaiden kanssa. Kaikille soittimille on kirjoitettu melodia ja jokin säestävä stemma. Näin nuotteja on mahdollista käyttää tavallisen kappalevihon tapaan, duettona, triona jne.

Kappaleiksi valitsin tuttuja, tunnelmaltaan erilaisia kappaleita, jotta oppilaat saavat heti alusta asti tehdä musiikkia ilmaisullisesti. Termi voi hymyilyttää ohjaajia, itseänikin, mutta tosiasia on, että kun oppilaat ovat oppineet soittamaan oikeat sävelet oikeaan aikaan, voidaan ilmaisuun kiinnittää huomiota. Voimme leikkiä Makkaralaululla, soittaa sitä marssimaisesti, kehtolaulumaisesti, oopperamaisesti, valittavasti, vikkellästi...

Ensimmäisenä voidaan harjoitella *Aurinkolaulu*, kaikille pedagogeille ja musiikkileikkikoulun käyneille ainakin tuttu. Ei tarvita nuotteja, soitetaan vain kahta säveltä ja rytmikin on helppo, taa ja titi- nuotteja.

Makkaralaulu–kaikkien laulujen äiti. Tähän ei kumma kyllä kyllästy ollenkaan, kun oivaltaa laulun musiikillisen juonen. Toisessa tahdissa kerrataan ensimmäinen (vähän pehmeämmin) ja kahdeksasosot soitetaan crescendo. Lapset oppivat toteuttamaan ja kuulemaan musiikin tekemisen aakkoset.

Kakkos-stemmassa käytetään vain kahta säveltä. Kolmos-stemmassa on opittavana asiana tauko. Nelos-stemmassa käytetään jo yläoktaavin säveliä.

MAKKARALAUU

TRAD/SOV.M.LYDECKEN

The musical score is written in 4/4 time and consists of four staves. The first staff (melody) starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second staff (quartet leap exercise) starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The third staff (rest exercise) starts with a quarter rest, followed by quarter notes G4, A4, and B4. The fourth staff (octave exercise) starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The score is divided into four measures by vertical bar lines.

Klarinetin soittaja harjoittelee melodian lisäksi kvarttihyppyä (toinen rivi), taukoa ja saa toisissa stemmoissa hengitystauon. Klarinetti soittaa luonnollisesti oktaavia matalammalta kuin tähän on kirjoitettu. Lisäksi se soi sävelaskelta kirjoitettua alemmaa (soiva F-duuri).

Musical score for four staves in 4/4 time, key of D major. The first staff has a melody of quarter notes: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The second staff has a melody with eighth notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4. The third staff has a melody of quarter notes: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The fourth staff has a melody with eighth notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4.

Fagotti toimii harmonian pohjana ja soittaja oppii kolmisoinnun:

Musical score for two staves in 4/4 time, key of D major. The first staff has a melody of quarter notes: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The second staff has a melody with quarter notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4.

Pienelle pajulle (Ote kappaleesta huiluryhmälle)

1-Huilunsoittajat opettelevat käyttämään h- ja b-säveliä. Kolmos-stemmassa on taukoja.

Musical score for four staves in 4/4 time, key of D major. The first staff has a melody with notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4. The second staff has a melody with notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4. The third staff has a melody with notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4. The fourth staff has a melody with notes and rests: D4, quarter rest, E4, quarter rest, F#4, quarter rest, G4, quarter rest, A4, quarter rest, B4, quarter rest, C5, quarter rest, B4, quarter rest, A4, quarter rest, G4, quarter rest, F#4, quarter rest, E4, quarter rest, D4. Chords F, Am, Dm, G7, and C are indicated above the first staff.

Musical score for a four-staff system. The top staff is the melody with notes G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4. The second staff has chords F, F, C7, F. The third and fourth staves provide accompaniment with eighth and quarter notes.

Kaikissa stemmoissa on synkkooppeja. Tässä yhteydessä opitaan intervallin nimi terssi:

SAMBALELE

BRASIL. TRAD./SOV. M. LYDECKEN

Musical score for 'SAMBALELE' in 4/4 time. It consists of a four-staff system for the treble clef and a single bass clef staff. The treble staff has a melody with notes G4, A4, Bb4, C5, Bb4, A4, G4. The bass staff has a bass line with notes G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2. The score includes chords F and C7.

Pienet sammakot inspiroituvat hyppäämään takapotkuja. Nämä opittiin helposti, kun harjoiteltiin laulamalla melodiaa ja taputtamalla takapotkut ensin omiin, sitten kaverin käsiin. Neljännen tahdin legatot tekevät kontrastin hyppimiselle.

PIENET SAMMAKOT

TRAD/SOV.M.LYDECKEN

Musical score for 'Pienet sammakot' in 4/4 time. The score consists of four staves. The top staff is the melody, and the three lower staves are accompaniment parts. The melody starts with a quarter note G4, followed by eighth notes A4-B4, quarter notes C5-B4, quarter notes A4-G4, and a half note F4. The accompaniment parts provide a rhythmic and harmonic foundation.

Vaikkei tässä ole klarinetille ja fagotille kirjoitettuna takapotkuja, on ne tärkeää osata, että pysyy rytmissä hämääntymättä. Halutessaan opettaja kirjoittaa uusia stemmoja joukkoon!

Musical score for 'Pienet sammakot' in 4/4 time, showing two different accompaniment parts. The top system has two staves (treble clef), and the bottom system has two staves (bass clef). The melody is the same as in the previous score. The accompaniment parts are designed to be played by clarinet and bassoon, respectively, to maintain the rhythm without the use of backbeats.

4 POHDINTA

4.1 Mitä ajatuksia on herännyt työtä tehdessäni?

Valmennus- ja alkeisopetusaika on kullannarvoista! On hyvä pyrkiä opetusmenetelmiin, jotka olisivat sekä tehokkaita että hauskoja.

Alkeissoittoon perehtyessäni olen keskittynyt sekä huilunsoiton ”teknisiin” alkeisasioihin, että ryhmäsoiton kehittämiseen.

Olen saanut vaikutteita sekä monilta kollegoilta että Suomen Suzukiyhdistyksen koulutuksessa, ja *Colour Winds*-kurssilla. Menetelmissä on ihastuttavan tarkasti pureskeltu palasiin soiton alkeet. Näin päästään järjestelmällisesti antamaan oppilaalle harjoiteltavaksi sopivan kokoinen ja – tasoinen läksy.

Samaa ajatusta yritän sisällyttää myös ryhmän soittajille. Tehtävän ei pidä olla liian vaikea vaan sellainen, jonka suorittaminen tuottaa tyydyttävän tuloksen.

Ryhmädynamiikka ja –henki on tärkeyslistalla korkealla. Sen avulla meillä kaikilla on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä sekä ihmisinä että soittajina. Hyväksyvä, iloinen ilmapiiri antaa edellytykset musiikin tekemiseen ja motivaation ylläpitämiseen.

Naurun ja ilon kokemisen on todettu tuottavan kehossa oksitosiini- ja serotoniinihormooneja, jotka vähentävät stressin vaikutuksia. Pieni soittaja oppii alusta alkaen, että soittoon liittyy hyvä mieli. Voidaan olettaa, että hän kasvaa rennoksi soittajaksi ja saa kehonsa pysymään soittokunnossa pitkään.

Olen itse vakuuttunut ja vaikuttunut ryhmäsoiton eduista verraten sellaiseen soitonopetustapaan, johon ryhmäsoittoa ei liity. Oppilaat ovat oppineet paljon sellaisia kappaleita joista pitävät, ja joita on mukava soittaa vaikkapa isoäidin syntymäpäivillä. Pienistä soittajista on tullut nopeasti perheen ”pelimanneja”, jotka saavat ja jakavat iloa soittamisestaan. Päiväkoteihin on ollut helppoa viedä soittajia pitämään konsertteja, kun on ollut soittokavereita ja valmiita kappaleita. Musiikin maailmaan pääseminen on tapahtunut luontevasti ja ryhmäsoitto on luonut hyvän kivijalan soittoharrastuksen ja musiikinrakkauden syntymistä ajatellen.

Soittajalle pitäisi mielestäni julistaa yhteissoitto-oikeudet alusta alkaen!

Tämän työtavan myötä olen itse saanut työhöni kaipaamaani yhteisöllisyyttä sekä oppilaiden, vanhempien että kollegojen kesken.

4.2 Miten työ muuttui matkalla?

Aluksi suunnittelin tekeväni sovituksia pelkästään huiluryhmälle. Syksyllä totesimme puupuhallinopettajien kanssa opettavamme samana päivänä samalla koululla, ja yhteistyömme alkoi. Oli luontevaa tehdä sovituksia juuri soittonsa aloittaneille oppilaille, ja lisätä vaikeampia stemmoja tarpeen mukaan. Näistä stemmoista puuttuu vaativimmat osuudet, toivon, että vain toistaiseksi.

En ollut osannut edes toivoa näin mukavaa ja antoisaa yhteistyötä, kuin olen saanut kokea. Työtapa tulee vielä varmasti jalostumaan ajan oloon. Ainakin olisi hienoa työskennellä pianistien kanssa ja antaa heille vapaata säestettävää!

4.3 "Ryhmätunnilla kuultua"

Monien musiikkiopistojen opettajien huoneessa säilytetään vihkoa, johon jokainen voi kirjata mieltä sykähdyttävimmät sattumukset ja lausahdukset, jotka ilahduttavat muitakin. Tässä haluan lukijan kanssa jakaa muutaman lausahduksen, jotka auttavat jaksamaan.

"Oletko sä soittanut oikeesti vasta kolme kuukautta? Vähän sä olet oppinut nopeasti!"

"Meidän äänet sopii mun mielestä tosi hyvin yhteen"

"Kiva käydä huiluryhmässä, kun saa kavereita ja oppii sellasta mitä ei oikein pysty yksin oppimaan"

Opettajan kysymys: Mitä ajattelisitte, jos mentäisiin pitämään koululaiskonsertti?

Vastaus: "Jess, meidän kouluun, meidän kouluun!"

On ollut ilo huomata, kuinka oppilaista tulee pikkuhiljaa kavereita. Saatetaan tulla yhteisellä kyydillä ryhmään ja esityksiin; saatetaan pyytää opettajalta, että voitaisiin soittaa duettoja. Opitaan antamaan toisille oppilaille kannustusta. Opitaan kiinnostumaan eri puhaltimista ja omaksutaan oman soittimen ihanuus vähän eri tavalla, kun se on ihanin, vaikka kaverin mielestä toinen soitin on se ihanin. Todetaan yhdessä, että tarkka asentojen harjoittelu kuuluu soittamiseen olennaisesti ja on kaikille tärkeää. Opitaan mahdollisesti soittamaan enemmän musiikkia kuin soitinta.

Ryhmätunneilla oppilas on omaksunut jo hyvät valmiudet orkesteria varten. Ujommatkin ovat saaneet sekä taitoa että rohkeutta liittyä musiikkiopiston puhallinorkesteriin. Jatkossa on varmasti myös tarpeen kehittää puhallinkamarimusiikkia kun soittajat osaavat kaivata sitä.

4.4 Miten oppilaitoksissa voitaisiin kehittää ryhmäsoittoa alkeisoppilaiden hyväksi?

Opettajat voisivat sopia yhteisistä työajoista ja – paikoista etukäteen ennen lukuvuoden alkamista. Suunnilleen samantasoisia oppilaita voidaan sijoittaa ryhmiksi ja pitää säännöllisiä harjoituksia. Oppimateriaalia voidaan yhdessä valita ja sovittaa. Yhteisiä keikkoja on helppo järjestää, kun opettajat voivat vuorollaan lähteä niitä ohjaamaan. Konsertteja ennen voisi pitää pienimuotoisen harjoitusesiintymisen vanhemmille. Ryhmäesitysten lomassa kaikki soittajat voivat esittää myös omia kappaleitaan. Työtapa vaatii etukäteissuunnittelua ja palavereita sekä sitoutumista. Mutta se palkitsee tekijänsä - oppilaitten soitonilona.

4.5 Lukuvuoden mittainen YAMK retki kohdallani:

Opiskellessani Metropolian YAMK- koulutuksessa olen saanut keskittyä käytännönläheisesti omaan työhöni liittyviin seikkoihin. Vuoden kuluessa olen saanut opiskella työssäni tärkeäksi tulleita asioita. Olemme YAMK ryhmänä kohdanneet sekä luennoilla että ”fermaateilla”.

YAMK koulutuksen lukuvuosi kohdallani antoi paljon uusia lisäeväitä ja toisaalta teki minut tietoisemmaksi omista eväistäni. Olen saanut tutustua uusiin kollegoihin ja ”katsella maisemia” keskustellen eriaiheisissa seminaareissa.

On ollut hienoa päästä itse soittotunneille. Tavallaan vertaisin omaa soittotaidon ylläpitoa opettajan eväsrepussa ruisleipään; sen avulla jaksaa pitkään. Oppilaskonsertti, jonka Anja Voipio näyttämöllisesti ohjasi, oli hieno kokemus. En ollut ajatellut asiaa aiemmin siltä kannalta, että kun touhutaan soiton lisäksi muutakin, ei ole aikaa keskittyä vain omaan suoritukseen ja omaan itseän väärällä tavalla. Oma soittoni tuli osaksi kokonaisuutta. Se oli vapauttava kokemus, jonka aion vielä suoda oppilailleenikin.

Sekä soittotunneilla että äänenmuodostuksen kurssilla sain tärkeätä oppia ergonomiasta. Opettelen jatkuvasti siirtämään näitä tietoja ja harjoitteita oppilaitteni kielelle ja käyttöön.

Olen saanut opetusta sovittamisessa ja nuotinkirjoitusohjelman käytössä, jotka molemmat taidot helpottavat työskentelyäni huomattavasti. Kuin olisi vähän paremmat jalkineet jalassa retkellä.

Tutustuminen erilaisten oppijoiden asioihin on toivottavasti se uusi asia, joka tulee avaamaan minulle vielä tuntemattomia polkuja. Innostavana ajatuksena koin sen huomion, että pedagogeina jatkuvasti etsimme oikeita opetustapoja jokaiselle oppilaalle. Erilaisten oppijoiden kanssa ei siis tehdä mitään sen kummallisempaa. Toki vuorovaikutustaitoja ja erilaisuuden sietämistä tulee kasvattaa itsessään, mutta opetuksen peruspilari on sama. Mutta me kaikki olemme erilaisia oppijoita sanan varsinaisessa merkityksessä, ja meillä on siihen oikeus!

4.6 Lopuksi vielä pieni ”ylimääräinen” tarina.

Pienen huilunsoittajan alkutaival

Olipa kerran pieni tyttö. Jo ihan pienenä vauvana hän oppi rakastamaan musiikkia, koska äiti piti laulamista. Tyttö, Ansa, oli myös innokas piirtäjä ja askartelija, joka uppoutui tekemisiinsä aina keskittyen tarkasti. Hänessä näkyi jo aivan varhain piirre, joka tuntui vanhemmista sekä hienolta että vaikealta yhtä aikaa, nimittäin hänestä kasvoi myös hyvin itsekriittinen lapsi. Usein uusien taitojen opettelu tuntui Ansasta hankalalta ja masentavalta. Aloittaessaan piirustuksen tai laulamisen, hänellä oli etukäteen selvä kuva teoksesta mutta tulos ei koskaan vastannut odotuksia. Aina olisi voinut mennä hienommin, aina jäi tunne, että sen olisi pitänyt onnistua paremmin!

Ansan ollessa kolmivuotias äiti vei hänet musiikkileikkikouluun. Siellä sai laulaa yhdessä muitten lasten kanssa, ja soittaa rytmisoittimia. Opettaja tanssitti lapsia ja kertoi musiikista monin tavoin. Ansasta se oli ihanaa!

Vaikka joku välillä lauloi tai soitti vähän epätarkasti, ei se tuntunut niin pahalta, kun ryhmässä soiva tulos kuitenkin kuulosti hyvältä ja laulu jatkui, vaikka olisi tapahtunutkin joitakin "virheitä".

Viisivuotiaana Ansa sai soittaa nokkahuilua ja silloin hänelle valkeni, että soittaminen olisi hänen juttunsa! "Siellä konsertissa yksi tyttö soitti huilua. Huilussa on niin kaunis ääni, haluan oman huilun, äiti".

Ansa vietiin musiikkiopiston pääsykokeisiin, joita varten oli tarkasti harjoiteltu laulu, ja musiikkileikkikoulun opettaja ja äiti olivat valmentaneet Ansa ja kertoneet mitä kaikkea kokeissa tehtäisiin. Ansa onnistuikin loistavasti ja oli tyytyväinen kun kuuli, että oli päässyt musiikkiopistoon soittamaan huilua. Miten kaunis soitin olikaan! Hopeinen, kiiltävä ja kauniissa kotelossa säilytettävä soitin odotti ensimmäistä soittotuntia. Ansa kuvitteli miten hänkin soittaisi huilua ja lurittelisi ihania kappaleita juhlissa.

Ensimmäisillä huilutunneilla opettaja auttoi Ansa saamaan suukappaleesta ääntä. Yhtään kappaletta ei soitettu! Pari kertaa suukappaleesta tuli ääni, joka ei yhtään muistuttanut sitä huilunääntä, josta Ansa oli unelmoinut. Pettymys! Epäonnistuminen!

Opettaja kertoi, että kaikilla oppilailta alkuvaihe tulisi kestämään jonkin aikaa. Ansa oli onnistunut upeasti hänen mielestään. Miten se oli mahdollista, sehän kuulosti ihan kauhealle!

Ensin piti opetella saamaan ääniä suukappaleesta, sitten vasta koottiin huilu ja tutustuttiin soittimeen kokonaan. Kielellä tehtiin rytmejä, mutta nehän Ansa jo osasi, niitä tehtiin jo silloin pienenä musiikkileikkikoulussa!

Miten joku niin helppo asia saattoi tuntua Ansasta niin vaikealle? Opettajan juonet tepsivät kuitenkin Ansaan hyvin ja pian päästiin soittamaan *Makkaraulua*. Ansa alkoi uskoa oppimiseensa jo hieman ja olihan elämässä muutakin ajateltavaa, esikoulu esimerkiksi. Siellä kaikki sujui kuin tanssi, ihan helposti.

Syyslomalla tehtiin perheen kanssa lomamatka. Siellä oli aikaa ajatella asioita rauhassa. Huilunsoitto alkoi tuntua Ansasta tosi tyhmältä. Äiti vaan totesi, että kyllä se siitä, kaikki opettelu vie aina aikansa. Eihän Ansa sitä halunnut; soittaa huilua joka ei suostunut soimaan kuin välillä, eikä saanut edes luritella mitään ihania kappaleita joita hän oli odottanut niin kauan! Opettajakin alkoi tuntua ihan tyhmältä. Tylsä tyyppi, olisi edes opettanut niitä hienoja kappaleita, mutta *Maijan karitsaa* vaan piti harjoitella. Onneksi siinä kappaleessa ei tullut mitään uusia vaikeita asioita, joissa olisi taas tullut joku virhe. Oli sietämätöntä, että soitto tuntui niin vaikealle ja hankalalle. Aina uusia asioita opettellessa tuli niitä virheitä. Niihin ei Ansa tottunut millään, vaan tunsu itsensä epäonnistuneeksi ja onnettomaksi.

Syysloman jälkeen tuli taas huilutuntipäivä. Opettaja oli saanut lomalla uusia ideoita, ja antoi Ansalle uusia tehtäviä. Ansa pisti jarrut pohjaan, nyt riitti. Tuntui niin kurjalle, että kurkkua kuristi ja itku oli jo lähellä. Opettaja antoi jutun olla ja luotti siihen, että noin

napakalta ja nopealta tytöltä tulisi tämäkin homma varmasti hoitumaan, kunhan aika olisi kypsä.

Mutta seuraavalla tunnilla Ansa oli jo valmistautunut siihen, ettei aika olisi kypsä. Oli paljon puheenaiheita ja kysyttävää. "Soitan sillä ehdolla, että tehdään ensin nuotteja vihkoon". Opettaja lupasi että piirretään soiton jälkeen. Voi kurjuus niitä virheitä, kunpa pääsisin jo ulos leikkimään, väsyttääkin kauheasti. Opettaja ei näyttänyt ollenkaan tajuavan, että hänen tätä hommaa piti ohjata eikä opettajan.

Taitoja kuitenkin kertyi ja opettaja keskusteli Ansan äidin kanssa mahdollisuudesta, että Ansa tulisi huiluryhmään soittamaan. Äidinkin mielestä se oli hauska idea, kuljetus vain tuntui vähän hankalalle, jos isä olisi työmatkalla ja pikkuveli kipeänä. Onneksi lähellä asuva Tainakin kävi samassa huiluryhmässä, ja kuljetukset sovittiin aina vuoroviikoiksi. Huiluryhmässä soitettiin samoja kappaleita kuin Ansan soitotunneillakin.

Monta kertaa Ansa huomasi, että joku kaveri soitti vähän pieleenkin, mutta ihme kumma, se ei haitannutkaan mitään. Ihan kuin muskarissa, ajatteli Ansa, soitto kuulostaa aika komealle jo!

Huiluryhmään oli aika kiva mennä, koska aina mentiin yhdessä Tainan kanssa. Joskus soitettiin yhdessä eskarin jälkeen samalla kun oltiin leikkimässä jommankumman kotona.

Ensimmäinen esiintyminen pidettiin vanhemmille sitten kun kaikki oppilaat saivat muutaman sävelen huilusta. Lavalle marssittiin yhdessä jonossa, ja pianon säestyksellä soitettiin harjoitetut kappaleet. Ansa soitti yksin *Maijan karitsan* ja onnistui mielestään ihan kivasti. Tainan kappaleessa tuli virhe, mutta Ansa huomasi, että Taina osasi kuitenkin jatkaa soittoa siitä huolimatta, eikä virhe haitannutkaan niin paljon.

Pikkuhiljaa kaikki osapuolet huomasivat, että Ansasta alkoi kasvaa iloinen huilunsoittaja.

Lähdeluettelo:

1. Ohjeita Aloittelevien puupuhallinsoitinoppilaitten ohjaajille

Kirjoittaneet Marja Lydecken, Tiina Ceker, Anni Ollila ja Outi Vinkki, julkaisematon 2009.

2. Keravan musiikkiopiston opetustarjotin v.2008-2009

3. Jaana Laasonen: julkaisematon luento

Colour Winds- kurssilla tammikuussa 2009.

Liitteet:

1. Helposti Upeesti Yhdessä

Ryhmäsoittomateriaalia puupuhaltimien alkeissoittajille. Marja Lydecken 2009.

2. Lista soitinvalmennuksessa huomioon otettavista seikoista.

3. Tuhkimovalssi – palapeli. Kappale on Päivi Järkäksen ystävällisellä luvalla kopioitu *Huilun siivin* – huilukoulusta.

4. Puhpil-yhtyeen ohjelma Pedagogien juhlakonsertissa 25.4 2009 klo 13.30 Metropolian konserttisalissa

Lista huomioon otettavista seikoista soitinvalmennuksessa

- Äänen tuottaminen; hengitys, puhallus ja huuliotte*
- Artikulaatiotavat; kieli antaa musiikille kielen*
- Ergonomia; soittoasennot*
- Musiikin pulssi eli syke*
- Rytmi*
- Nuotinluku*
- Korvakuulolta soittaminen*
- Musiikin perusteet*
- Harjoituskäytännöt ja ryhmäkuri*
- Ryhmytyminen*
- Sävelpuhtaus eli intonaatio*
- Balanssi*
- Harmonian kuuntelu*
- Kotiläksyt; harjoittelu kotona*
- Esiintyminen*
- Soittimesta ja nuoteista huolehtiminen*

PEDAGOGIEN JUHLAKONSERTTI 25.4 2009

METROPOLIAN KONSERTTISALISSA KLO 13.30

PUHPIL –Puupuhallinyhtyeen ohjelma:

Makkaralaulu

Kehto

Käki

A.Tegner: Pienelle Pajulle

Pienet Sammakot

G. Malmsten: Jänöjussin mäenlasku

Sambalele

Kappaleet joiden säveltäjää ei ole mainittu, ovat kansanlauluja.

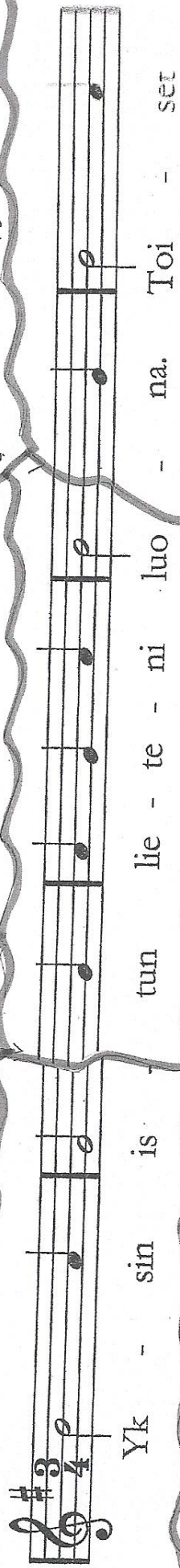
Kaikki kappaleet on sovittanut Marja Lydecken.

Esiintyjät:

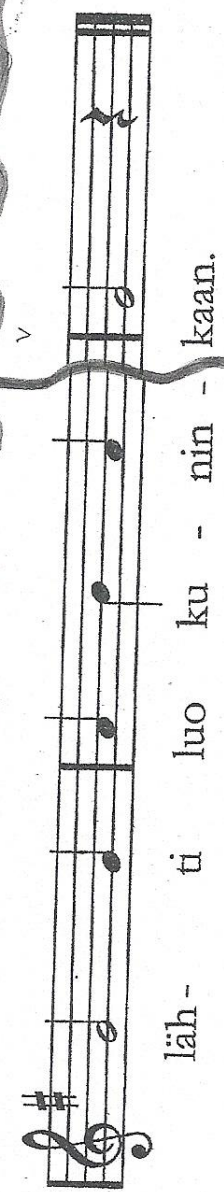
- huilu: Anette Toiviainen, Anna-Sofia Kallio, Oona Laine, Erica Pelo, Pauliina Poranen, Tia Vehviläinen, Tiia Salokorpi ja Minna Pylkkänen*
- oboe: Anni Kohtala*
- klarinetti: Inka Nevalainen ja Ronja Remes*
- fagotti: opettaja Marika Toivola*
- pianistina Anne-Mari Vanamo.*

Tuhkimovalssi

Yk - sin is - tun lie - te - ni luo - na. Toi - set

läh - ti luo ku - nin - kaan.